«Народная Воля» в Facebook www.facebook.com/nv.online.info, в Vkontakte www.vk.com/nvonlineinfo

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 76 (4636)

5 кастрычніка 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

ЛІСТ З РЭДАКЦЫІ

Падпішыцеся, калі ласка, на PDF-версію «Народнай Волі»!

Час ідзе, а праблема з доступам газеты **«Народная Воля»** (як, дарэчы, і іншых незалежных выданняў) да друкарань не вырашаецца. Таму даносім **свабоднае СЛОВА** ў электронным варыянце. А паколькі рэдакцыя не мае даходаў ад рэалізацыі газеты ў шапіках, выключаны іншыя формы папаўнення бюджэту, то вялікая зацікаўленасць у тым, каб было як мага больш падпісчыкаў на PDF-версію газеты. У выйгрышы ад гэтага не толькі рэдакцыя, але і вы, шаноўныя чытачы. З цікавымі, змястоўнымі матэрыяламі кожнага чарговага нумара «Народнай Волі» вы маеце магчымасць азнаёміцца значна раней, чым яны з'явяцца на сайце. Па-другое, калі мы адновім выданне газеты ў нармальным рэжыме, то для вас, сённяшніх падпісчыкаў PDF-версіі, будуць спецыяльныя бонусы.

Падпісацца на PDF-версію «Народнай Волі» можна на сайце ***belpressa.by***. Для гэтага трэба зайсці на сайт ***belpressa.by***, націснуць ўкладку ***«2021»*** і выбраць месяцы, на якія вы будзеце афармляць падпіску.

Асобна звяртаемся да тых, хто мае магчымасць праявіць адрасную дабрачыннасць. Ёсць некалькі спосабаў пералічыць грашовыя сродкі (даём рэквізіты ў рускамоўным варыянце) на рэдакцыйны рахунак.

1.Через ЕРИП:
СМИ – Н (просто буква) – «Народная Воля» – Добровольные взносы.
2.Через БАНК:
ИЧУП «Народная Воля». 220030 г.Минск, ул.Энгельса, 34а
р/с BY08 PJCB 3012 0065 3510 0000 0933,
Код PJCBBY2X, ЦБУ 113 «Приорбанк» ОАО, г.Минск
УНП 100961759, ОКПО 37381505
Загадзя выказваем шчырую ўдзячнасць!

Вы — з «Народнай Воляй», «Народная Воля» — з Вамі!

АКТУАЛИИ

Светлана КАЛИНКИНА

Рецепт Караника

Председатель Гродненского облисполкома, бывший министр здравоохранения Владимир Караник выдал рецепт лечения «белорусской болезни». Площадь для белорусов не способ преодоления проблем, возникающие трудности необходимо решать в трудовых коллективах, заявил г-н Караник в программе «Марков. Ничего личного» на телеканале ОНТ.

Принесло энтузиаста! Он с какой планеты в нашу реальность катапультировался?

Хотя, конечно, слышать трудовые коллективы – это идея хорошая, правильная. И официальная пропаганда сейчас старательно обходит тот факт, что остановить репрессии, прекратить насилие, провести честные президентские выборы требовали не только Светлана Тихановская, не только Латушко с Колесниковой, не какие-то «столичные протестуны», но и многочисленные трудовые коллективы. Более того – целые отрасли отечественной промышленности. И коль Владимир Караник руководит Гродненским регионом, то с Гродно и начнем вспоминать.

12 августа 2020 года было опубликовано письмо за подписью председателей профсоюзных первичек «Гродно Азота» и гродненского завода «Химволокно», которому предшествовали многочисленные собрания в трудовых коллективах. От имени более 13 тысяч человек – работников вышеназванных предприятий – лидеры официальных профсоюзов потребовали прекратить насилие, восстановить доступ к интернету (он, напомню, в дни после выборов был отключен) и предложили Генпрокуратуре провести проверку правильности процедуры подсчета голосов на выборах и несвоевременного обнародования протоколов по каждому избирательному участку в Гродно.

Услышала власть, лично вы, господин Караник, эти тысячи голосов?.. Отреагировали?..

Допустим, на этих конкретных предприятиях завелись бузотеры и потому требования решили игнорировать. Но спустя два дня обращение принимает уже республиканский профсоюз работников химической, горной и нефтяной отраслей промышленности. Выступает уже от имени более 140 тысяч человек!!!

Вот текст:

«...– *мы полностью осуждаем чрезмерное насилие со стороны сотрудников силового блока, которые должны обеспечивать порядок и защищать жизнь и здоровье мирных граждан;*

– мы настаиваем на проведении публичного расследования о применении чрезмерной силы сотрудниками силового блока, привлечь к ответственности виновных;

– мы призываем вышестоящие суды, прокуратуры городов и районов рассмотреть все заявления об опротестовании решений судов, провести изучение всех имеющихся материалов, дополнительный и объективный опрос свидетелей, неукоснительно отменить решения об аресте и наложении штрафов;

– мы требуем не допускать применения дисциплинарных взысканий и увольнения работников за совершение проступков, не связанных с трудовой деятельностью;

– мы обращаемся к местным органам власти оказать необходимую материальную и психологическую помощь всем пострадавшим от действий сотрудников силового блока;

– мы призываем обеспечить работникам предприятий возможность ознакомиться с итоговыми протоколами избирательных комиссий, дать правовую оценку всем фактам нарушений, проверить правильность подсчета голосов;

– мы выступаем за бесперебойное обеспечение работы сети интернет как одного из важнейших источников эффективности работы многих организаций, а также получения оперативной информации о событиях, происходящих на предприятиях отрасли;

– мы предлагаем диалог и обсуждение имеющихся проблемных вопросов, в том числе с привлечением широкого круга средств массовой информации, вместо «эскалации насилия!»

Услышали? Остановили, прекратили, наказали, голоса пересчитали, начали диалог?..

Не про нашу власть! Не про таких, как Караник! Потому что всё произошло с точностью до наоборот.

А ведь с подобными требованиями выступил не только официальный профсоюз Белхимпрома, но и профсоюз энергетиков, профсоюз работников транспорта и коммуникаций, профсоюз работников торговли... Вот, к примеру, что требовал профсоюз работников культуры, информации, спорта и туризма: «*Мы призываем прекратить безосновательное задержание и избиение мирных граждан, обеспечить справедливое и беспристрастное рассмотрение дел всех задержанных, немедленно освободить невинных людей. Обращаемся к правоохранительным органам быть человечными, помнить, что у них тоже есть дети, жены, пожилые родители, которые не заслуживают насилия и невозможности высказать свое мнение...*»

А теперь вопрос господину Каранику. Какое из этих требований власть услышала? Какое требование выполнила? Какого размера должен быть трудовой коллектив, чтобы наверху отреагировали не спецоперацией по поиску врагов, нейтрализации и посадке, а цивилизованно?

Завод – мало, отрасль – мало, несколько отраслей – мало... Сколько тогда достаточно? Как люди могут высказать свои требования? Что они должны сделать, чтобы их мнение не игнорировали, а уважали?

Я знаю традиционный агитпроповский ответ-заготовку: выборы – идите и голосуйте. Но в том-то и проблема, что к белорусским выборам нет доверия, о чем дружно и публично заявляли многие трудовые коллективы и целые отрасли. Это и есть тот самый тупик, который заставил людей выйти на протесты. На площадь, как заявил Караник, хотя правильно говорить площадИ, потому что их были сотни (если не тысячи) по всей стране.

Владимир Степанович Караник – онколог, кандидат медицинских наук, бывший министр здравоохранения. Его глубокомысленное заключение по итогам тяжелейшего, трагичного, страшного послевыборного года растиражировали все государственные СМИ. Хотя со своим рецептом достижения в Беларуси общественного согласия Караник напоминает тех дремучих мракобесов, которые больным людям советуют не лечиться, а «возлюбить свою хворь».

Это всё равно как если бы смертельно больному он, доктор, вместо действенного лекарства предложил плацебо – этакую инъекцию раствора поваренной соли – с расчетом на чудо.

Не помогает. Не помогло. Потому что знаете, что в нашей ситуации чудо? Чудо, что белорусы более двадцати лет терпели такое к себе отношение.

РЭПРЭСІІ

Барыс ПЯТРОВІЧ:

«Ні Сталін, ні Брэжнеў, ні Андропаў не закрылі Саюз пісьменнікаў, і толькі беларуская ўлада зрабіла гэта»

*Вярхоўны суд з падачы Міністэрства юстыцыі 1 кастрычніка скасаваў дзяржаўную рэгістрацыю найстарэйшай творчай арганізацыі ў краіне – Саюза беларускіх пісьменнікаў. Ён праіснаваў 87 гадоў і ўвесь час быў апірышчам і абаронцам беларускай культуры і мовы. Чым ён стаў замінаць сённяшняй уладзе? Адразу пасля абвяшчэння судовага выраку я пагутарыў са старшынёй ліквідаванага саюза **Барысам ПЯТРОВІЧАМ**.*

– Барыс, што ўсё ж стала фармальнай прычынай ліквідацыі Саюза беларускіх пісьменнікаў? Якія такія правіны СБП дапусціў, што Міністэрства юстыцыі не змагло з імі змірыцца?

– Усё настолькі проста і прымітыўна было зроблена, што ажно вусцішна... Фармальнай падставай для ліквідацыі СБП сталі два папярэджанні, вынесеныя на працягу ўсяго аднаго тыдня – 9 і 14 ліпеня. Па кожным нам быў дадзены тыднёвы тэрмін, каб выправіць заўвагі, але мы не змаглі гэта зрабіць. Першае папярэджанне мы атрымалі 16 ліпеня, а 14-га ў нашым офісе адбыўся ператрус, праведзены супрацоўнікамі Следчага камітэта. У выніку офіс быў апячатаны, доступу да дакументаў, якія засталіся там, мы не мелі. Другое папярэджанне было вынесена за тое, што мы своечасова не прадставілі Мінюсту інфармацыю аб дзейнасці СБП за тры апошнія гады. Ліст аб гэтым мы атрымалі 13 ліпеня пасля абеду, а падаць інфармацыю неабходна было да канца гэтага ж дня. Падрыхтаваць за паўдня ўвесь аб'ём запрошаных дакументаў (а там было аж 27 пунктаў) і адвезці іх у Мінюст было проста фізічна немагчыма.

– Вы неяк інфармавалі Мінюст пра гэта?

– Так, мы адразу ж накіравалі ў міністэрства ліст з просьбай даць нам усяго адзін дзень адтэрміноўкі. Мы працавалі 13 ліпеня да позняга вечара, рыхтуючы неабходныя дакументы, а калі назаўтра прыйшлі ў офіс, каб скамплектаваць іх і адвезці ў Мінюст, з'явіліся прадстаўнікі Следчага камітэта і апячаталі памяшканне. Дакументы засталіся за зачыненымі дзвярыма. Але, калі б мы нават і змаглі адправіць 14 ліпеня запытаную інфармацыю, то ўсё роўна не паспелі б. Бо ўжо раніцай таго ж дня Мінюст вынес нам другое папярэджанне. Зразумела, што і яго выправіць мы не змаглі, пра што і паведамілі Мінюсту ў лісце. Але Мінюст 27 ліпеня накіраваў у Вярхоўны Суд пазоў аб ліквідацыі нашага саюза. Мы паспрабавалі аспрэчыць другое папярэджанне ў Вярхоўным судзе, але суддзя нашы доказы і абгрунтаванні не прыняў і не ўлічыў.

– Атрымліваецца, што з боку ўлады было зроблена ўсё, каб СБП не змог выканаць яе патрабаванні?

– Выходзіць, так. Хочаш не хочаш, а падумаеш, ці не стаіць за гэтым элементарны загад разабрацца з арганізацыяй, якая камусьці замінае. СБП за ўсю сваю гісторыю практычна не меў прэтэнзій з боку дзяржавы. Мы працавалі, выконваючы ўсе палажэнні Канстытуцыі і свайго статута. А тут адразу два папярэджанні запар і ператрус з канфіскацыяй камп'ютараў і дакументаў...

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ЧУЛІ?

Толькі 6,4 працэнта насельніцтва Беларусі мелі ў першай палове 2021 года даход на чалавека больш за 505 долараў (у эквіваленце).

БОЛЬШАЯ ПОЛИТИКА

Приедет ли Путин в Минск?

*Формат участия **Владимира Путина** в саммите стран СНГ пока не определен.*

Так сказал вчера его пресс-секретарь **Дмитрий Песков**.

Ранее А.Лукашенко говорил о договоренностях с Путиным обсудить конкретные направления развития сотрудничества двух стран в ходе саммита СНГ, который запланирован в Минске ориентировочно на 15 октября.

12 сентября Песков подтвердил, что Путин намерен посетить Минск.

ЭКОНОМИКА

Кредиты могут подорожать

В Беларуси может вырасти ставка рефинансирования, к которой привязаны все кредиты.

По прогнозам Евразийского банка развития, это может произойти до конца года.

Сейчас этот показатель составляет 9,25% годовых.

В этом году ставка повышалась дважды: в апреле и июле.

Народная Воля http://www.nv-online.info
5 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

З-ЗА КРАТАЎ

Леанід СУДАЛЕНКА:
«Прапаноўвалі напісаць прашэнне аб памілаванні...»

Больш за месяц працягваецца судовы працэс над гомельскім праваабаронцам.

Палітвязні **Леанід Судаленка** і **Тацցяна Ласіца** знаходзяцца за кратамі ў гомельскім СІЗА амаль дзевяць месяцаў.

З 3 верасня ў судзе Цэнтральнага раёна Гомеля ў закрытым рэжыме адбываецца суд над імі і яшчэ адной валанцёркай, **Марыяй Тарасенка.** Усіх абвінавачваюць у арганізацыі і падрыхтоўцы дзеянняў, што груба парушаюць грамадскі парадак, навучанні і падрыхтоўцы асоб для ўдзелу ў такіх дзеяннях, а таксама іх фінансаванні або іншым матэрыяльным забеспячэнні.

Леанід Судаленка піша ў сваіх лістах на волю, што ў матэрыялах справы – 80 тамоў. Адна з прычын, па якой суд зрабілі закрытым, – гэта *«бяспека сведак»*, але, як адзначае праваабаронца, *«самі сведкі ні сном ні духам»*.

Усяго па крымінальнай справе было дапытана каля 200 чалавек, на судзе – больш за 60 сведак. У асноўным гэта тыя, хто звяртаўся да праваабаронцы па прававую дапамогу. Леанід на судзе падаў не менш за дзевяць хадайніцтваў – усе яны былі адхілены.

«Усе сведкі ў судзе сказалі праўду, і гэта галоўнае, – напісаў Леанід. – Прыемна чуць, як людзі, якія прыходзяць у суд, кажуць «дзякуй», звяртаючыся да мяне ў клетку. І гэта нягледзячы на заўвагі суда».

Паводле прагнозаў Леаніда Судаленкі, судовае рашэнне можа быць вынесена ў сярэдзіне кастрычніка. На апраўдальны прысуд ён не разлічвае, таму *«ў планах падаць апеляцыю, якая зойме два-тры месяцы. А пад Новы год ці пасля яго з тэрмінам 1,5 года прыйдзецца часова змяніць месца жыхарства...»*

Праваабаронца распавёў таксама, што прапанова аб памілаванні прыходзіла не толькі яму.

«І мне, і Тацццяне прыходзілі лісты з прапановай аб памілаванні, але гэта не варыянт, бо трэба прызнаць віну, – паведаміў Леанід Судаленка. – Значыць, мне трэба будзе прызнаць, што 20 гадоў я здзяйсняў злачынствы, займаючыся праваабарончай дзейнасцю. Натуральна, мы нічога не пісалі. Няхай яны самі скажуць, што праваабарона – гэта злачынства».

Сяргей ЗАБЛОЦКІ.

КОРАТКА

За заклікі да санкцый – да 12 гадоў турмы

Старшыня парламенцкай камісіі па нацыянальнай бяспецы Алег Белаконеў прапануе ўвесці змены ў Крымінальны кодэкс і крымінальную адказнасць за заклікі да санкцый.

Так, за заклікі да звяржэння канстытуцыйнага ладу, захопу ўлады, заклікі да тэрактаў, у тым ліку і прымянення абмежавальных санкцыйных мер да дзяржавы, фізічных і юрыдычных асоб, караць пазбаўленнем волі да 6 гадоў. За заклікі да санкцый праз інтэрнэт, калі яны пацягнулі цяжкія наступствы, – да 12 гадоў пазбаўлення волі.

Вольга Чамаданава цяпер ідэолаг, а не прэс-сакратар МУС

Яна ачоліла галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы і па справах моладзі Мінгарвыканкама.

Пра свой сыход Чамаданава паведаміла ў афіцыйным тэлеграм-канале МУС, які, між іншым, працягне сваё існаванне ў іншым фармаце.

Замест урокаў – эвакуацыя...

Учора ў Беларусі зноў эвакуіравалі школы і іншыя навучальныя ўстановы: на электронную пошту некаторых з іх паступілі паведамленні аб закладзеных выбуховых прыладах.

Аналагічная сітуацыя была ў мінулую пятніцу: у Мінску і некаторых іншых гарадах краіны таксама праводзілі экстранную эвакуацыю. Але, дзякуй Богу, выбуховак не знайшлі.

Добра было б, каб праваахоўныя органы як мага хутчэй знайшлі гэтых мінёраў, якія правакуюць залішнюю напружанасць у грамадстве. І пакаралі па ўсёй строгасці закона.

Да ведама: за заведама ілжывае паведамленне аб небяспецы прадугледжана крымінальная адказнасць і пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі тэрмінам ***да 7 гадоў.***

Наступныя выбары ў Беларусі будуць толькі ў 2023 годзе

Выбары ў мясцовыя Саветы пераносяцца на паўтара года наперад.

Учора, 4 кастрычніка, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў прагаласавалі за ўвядзенне Адзінага дня галасавання. Гэта значыць, што паўнамоцтвы дэпутатаў мясцовых Саветаў працягнуты да наступных парламенцкіх выбараў.

Выбары ў мясцовыя Саветы мусілі адбыцца не пазней за 18 студзеня 2022 года. А наступныя выбары ў парламент – не пазней за 5 лістапада 2023 года.

Шукаеце працу?

Магчыма, знойдзеце добрую вакансію на электронным кірмашы.

На сайце **http://e-vacancy.by** 7 кастрычніка з 10.00 да 12.00 пройдзе электронны кірмаш вакансій, у тым ліку для моладзі.

Як кажуць у камітэце па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкама, можна будзе ў рэжыме рэальнага часу азнаёміцца з прапанаванымі вакансіямі і атрымаць запрашэнне на сумоўе.

Вядома, што свабодныя працоўныя месцы ёсць на «Кераміне», МАЗе, МТЗ, МЗКТ і іншых буйных прадпрыемствах краіны.

Галіна РУТ.

УЗНАГАРОДА

Ці атрымае Святлана Ціханоўская Нобелеўскую прэмію міру?

У Швецыі і Нарвегіі пачаўся Нобелеўскі тыдзень.

Учора стала вядома, што Нобелеўскую прэмію ў галіне фізіялогіі і медыцыны атрымалі **Дэйвід Джуліюс** і **Ардэм Патапуцян** за адкрыццё рэцэптараў тэмпературы і дотыку.

Сёння, 5 кастрычніка, аб'явяць імя лаўрэата прэміі па фізіцы, у сераду – па хіміі, у чацвер – па літаратуры. Пасля ў Нарвегіі аб'явяць, хто атрымае Прэмію міру. Адна з кандыдатак на Нобелеўскую прэмію міру – **Святлана Ціханоўская**.

РЭПРЭСІІ

Барыс ПЯТРОВІЧ:
«Ні Сталін, ні Брэжнеў, ні Андропаў не закрылі Саюз пісьменнікаў, і толькі беларуская ўлада зрабіла гэта»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

– Як рэагаваў суддзя Вярхоўнага суда Ігар Мільто (менавіта ён прыняў канчатковае рашэнне) на вашы аргументы – пра тое, што патрабаванні Мінюста вы выканаць проста не маглі?

– Усе нашы доказы не былі прыняты. Мы павінны былі памерці, але выканаць загады Мінюста! А нейкія перашкоды суддзя палічыў нязначнымі. Дадам яшчэ, што мы і ў Следчы камітэт звярталіся, каб нам далі магчымасць патрапіць у офіс, каб перадаць дакументы ў Мінюст. З СК прыйшоў адказ: гэта немагчыма, бо працягваюцца следчыя дзеянні. Мы звярталіся таксама ў Мінскую пошту, і там пацвердзілі, што ліст з загадам прадставіць інфармацыю аб дзейнасці СБП мы атрымалі толькі ў другой палове 13 ліпеня. Дарэчы, прадстаўнік Мінюста гэта не адмаўляў, але не змог патлумачыць, чаму гэты ліст, падпісаны 6 ліпеня, толькі 8 ліпеня трапіў у паштовае аддзяленне самога Мінюста і толькі тады быў адпраўлены нам.

– Міністэрства яго спецыяльна на два дні прытрымала?

– Магчыма. І менавіта гэтых двух дзён нам і не хапіла. Але прадстаўнік Мінюста на першым судовым пасяджэнні сказаў, што гэта не іх, а нашы праблемы.

– У пракурора цягам усяго трохгадзіннага разбору справы не ўзнікла ніводнага пытання ні да адказчыка, ні да адваката. Ён проста ў канцы пасяджэння зачытаў падрыхтаванае загадзя рашэнне аб ліквідацыі СБП. У прысутных склалася ўражанне, што прысуд быў вынесены раней і зусім не ў Вярхоўным судзе.

– Не магу гэтага сцвярджаць, але менавіта так палічыла большасць прысутных у зале суда. Той факт, што за апошні час у Беларусі было ліквідавана больш за сто грамадскіх арганізацый, як кажуць, гаворыць сам за сябе. Відаць, недзе ёсць спіс арганізацый, з якімі варта «разабрацца», і лёс гэтых арганізацый прадвызначаны. Што праўды нам не дамагчыся, было зразумела з першых крокаў. Але мы вырашылі прайсці гэты шлях да канца, каб потым не шкадаваць, што мы маглі адстаяць свае правы на існаванне і далейшую працу, але не зрабілі гэтага.

– Аднойчы Саюз беларускіх пісьменнікаў ўлада ўжо спрабавала ліквідаваць – у 2006 годзе. Тады арганізацыю ўдалося адстаяць. І больш як 14 гадоў СБП дзейнічаў. Як ты лічыш, чым у 2021 годзе ён стаў замінаць уладзе? Ды так замінаць, што давялося яго ліквідаваць?

– Так, у 2006 годзе, расчышчаючы глебу пад новаствораны прыўладны Саюз пісьменнікаў Беларусі, Міністэрства юстыцыі спрабавала ліквідаваць наш саюз. І тады прычыны былі надуманыя – настолькі, што суд не прыслухаўся да Мінюста і нас апраўдаў. Тады яшчэ ў краіне захоўваліся рэшткі хоць нейкай законнасці і была хоць нейкая незалежнасць судовых органаў. На той суд, памятаю, прыйшлі ўсе тагачасныя народныя пісьменнікі (сёння, на жаль, іх ужо няма побач з намі), прыйшлі амбасадары еўрапейскіх краін (цяпер ім забаронена ўдзельнічаць у судах). І разам мы адстаялі наша права на існаванне.

– Гэта ж тады спынілася сэрца ў Генадзя Бураўкіна?

– Не ў судзе, а падчас папярэдняга разбіральніцтва ў Мінюсце ў Генадзя Мікалаевіча здарыўся сардэчны прыступ. І толькі своечасовая дапамога сябра-пісьменніка Алеся Масарэнкі ўратавала яго, бо ў міністэрстве не аказалася нават элементарнай аптэчкі... Генадзь Мікалаевіч пасля таго пражыў яшчэ восем гадоў, напісаў шмат новых твораў. Ён быў для нас чалавекам і сябрам, да якога можна было звярнуцца ў любы момант, атрымаць падтрымку і параду. Гэтым разам сітуацыя амаль паўтарылася: падчас судовага пасяджэння стала кепска Уладзіміру Някляеву, Язэпу Янушкевічу і Уладзіміру Марозу, і яны вымушаны былі пакінуць залу.

– Але ўсё ж чым перашкаджала ўладзе найстарэйшая творчая арганізацыя, заснаваная яшчэ ў 1934 годзе пры ўдзеле Янкі Купалы і Якуба Коласа?

– Відаць, ужо адным сваім існаваннем... Заўважу, што пісьменнікам ва ўсе часы і ва ўсіх дзяржавах дазвалялася крыху больш, чым іншым. Яны маглі крытыкаваць тое, што ім не падабалася, мець сваю думку, адрозную ад прыўладнай. Ва ўсе гады, нават у самыя змрочныя, былі ў былым СССР іншадумцы. Дзяржава змагалася з імі, але не з саюзамі – пісьменнікаў, мастакоў, творцаў увогуле. Ні Сталін, ні Брэжнеў, ні Андропаў не закрылі Саюз пісьменнікаў, і толькі беларуская ўлада зрабіла гэта.

– СБП праводзіў вялікую асветніцкую і культурніцкую працу (у тым ліку ў рэгіёнах), уручаў літаратурныя прэміі, ладзіў фестывалі. З ліквідацыяй саюза чаго ў нашай краіне не стане?

– Нічога асабліва не зменіцца. Бо пісьменнікі засталіся. Яны і надалей будуць пісаць і друкаваць свае творы. Сёння кожны можа змясціць напісанае ў інтэрнэце, і чытачоў у яго будзе больш, чым накладкнігі. Нас не трэба вучыць, за апошнія дваццаць гадоў мы шмат чаму навучыліся з «дапамогай» дзяржавы. Па-ранейшаму будуць арганізоўвацца літаратурныя вечарыны, праводзіцца фестывалі, уручацца прэміі... Мы раней рабілі гэта на грамадскіх пачатках і будзем працягваць. Толькі ўжо не ад імя СБП, а прыватна. Як у свой час рабілі Купала і Колас, Ластоўскі і браты Луцкевічы. Вядома, не хацелася б у суверэннай дзяржаве ў XXI стагоддзі вяртацца ў дарэвалюцыйныя часы. Але што зробіш, калі такі наш лёс, калі такі лёс беларускага народа: ісці да сябе, да свайго – да Беларусі (як сказаў незабыўны Ніл Гілевіч) – праз штучныя перашкоды, якіх не павінна было б быць.

– Відаць, прыватна арганізоўваць нейкія мерапрыемствы будзе ўсё ж значна цяжэй.

– А нам і раней не было лёгка. Ёсць жа прыклады працы арганізацый, ліквідаваных раней. Скажам, беларускі ПЭН-цэнтр на чале са Святланай Алексіевіч і Тацццянай Нядбай працягвае свае праекты, часам яшчэ ў большым аб'ёме, чым раней. Практычна ад усіх арганізацый, якія дзяржава знішчае, мы чуем, што яны будуць працягваць працаваць, толькі ў іншым фармаце. Чыноўнікі ніяк не хочуць зразумець, што па вялікім рахунку для нас нічога не змяняецца, яны не вераць, што людзі могуць працаваць не за грошы, а за ідэю. Яны дарэмна лічаць, што, пазбавіўшы нас афіцыйных месцаў працы, прымусяць нас замоўкнуць, зашыцца па кутах. Нам няма чаго губляць. Мы не мелі ніякіх выгод. З усіх саступак дзяржавы мы мелі толькі адну: сябры нашага саюза не лічыліся так званымі дармаедамі. Што ж, цяпер некалькі дзясяткаў пісьменнікаў, у тым ліку і я, займеюць гэтае «гордае» званне.

– Адвакат СБП у сваім выступленні ў судзе параўнала ліквідацыю арганізацыі з вышэйшай мерай – расстрэлам. На што прадстаўнік Мінюста запярэчыў: расстраляны ўваскрэснуць не можа, а пісьменнікі могуць сабрацца і заснаваць новую арганізацыю. Ці збіраецца кіраўніцтва СБП штосьці рабіць у гэтым кірунку?

– Думаю, не адразу, але з цягам часу такое пытанне ўзнікне. І няхай не ўсе цяперашнія нашы 470 сяброў, а 150 ці 200 з іх аб'яднаюцца і адновяць саюз. Але не пры цяперашняй уладзе. Не для таго яна ліквідоўвала саюз, каб дазволіць аднавіць яго. Але, калі зменіцца сітуацыя, Саюз пісьменнікаў, у які ўваходзілі Быкаў і Адамовіч, Гілевіч і Мележ, Караткевіч і Брыль, Шамякін і Чыгрынаў, Барадулін і Бураўкін і яшчэ дзясяткі класікаў нашай літаратуры, чые творы складаюць залаты фонд нашай культуры, абавязкова будзе адноўлены.

– На пасяджэнні ў Вярхоўным судзе прысутнічалі каля двух дзясяткаў пісьменнікаў. Шмат хто з сяброў саюза знаходзіцца ўжо ў вельмі паважным веку і чакаў судовага рашэння дома. Скажам, Анатоль Вярцінскі, Віктар Казько, Васіль Зуёнак... Калі б так сталася, што ўсе 470 чальцоў СБП пасля вынясення прысуду сабраліся ў адным месцы, што б ты ім сказаў?

– Сказаў бы, каб берaглі сваё здароўе і не дужа шкадавалі і перажывалі з-за таго, што дзяржава ліквідавала наш СБП. Бо не саюз нас аб'ядноўваў, а любімая справа – літаратура. І права пісаць у нас ніхто ніколі не адыме. Як і права жыць і працаваць дзеля роднай Беларусі і набліжаць той дзень, калі наша краіна стане сапраўды дэмакратычнай і вольнай.

Міхась СКОБЛА.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
5 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

ЧУЛІ?

Навучанне ў прыватнай беларускай школе – 5 тысяч еўра ў год

У Вільнюсе адкрыліся першыя ў Літве прыватныя беларуская школа і дзіцячы садок, дзе дзеці могуць займацца на рускай і беларускай мовах.

За апошні год многія беларусы вымушаны былі з'ехаць за мяжу, каб не патрапіць пад рэпрэсіі, шмат хто з іх пераехаў у Літву.

Зараз стала вядома, што ў Вільнюсе адкрыліся прыватныя беларуская школа і дзіцячы садок. Набор навучэнцаў у школу толькі-толькі пачаўся, класы яшчэ не запоўнены. Зараз праводзяцца першыя пробныя заняткі, хаця выкладчыцкі састаў цалкам сфарміраваны. Практычна ўсе выкладчыкі – грамадзяне Беларусі.

Навучанне ў школе платнае – каля 5 тысяч еўра ў год, але кіраўніцтва ўстановы марыць знайсці фонды і стыпендыі, якія дапамаглі б зрабіць навучанне больш танным.

Віктар ШПАК.

ПАДЛІЧЫЛІ

924 дні за кратамі

Толькі за верасень за рэалізацыю права на мірны сход і свабоду выказвання меркаванняў суддзі прысудзілі беларусам не менш як 17 штрафаў на агульную суму 1150 базавых велічынь (33,35 тысячы рублёў) і не менш за 64 адміністрацыйныя арышты агульнай працягласцю 924 сутак.

Такія лічбы агучваюць праваабаронцы.

ГДЕ ЖЕ ВЫ ТЕПЕРЬ?

Дмитрий УСС: «Перемены придут из России...»

*«Народная Воля» поинтересовалась, чем сегодня занимается предприниматель **Дмитрий Усс**, который в 2010 году принимал участие в президентской гонке.*

– Дмитрий Иванович, как-то вы совсем выпали из информационного поля...

– Так другие политики уже вышли на первый план, другие лица! Каждому – свое время.

– Вы уже совсем вне политики?

– У нас в политике по большому счету всегда был только один человек. Остальные пытались туда войти, но им не дали такой возможности. Просто войти в политику здесь ни у кого не получится, надо искать какие-то нестандартные ходы.

– Как оцениваете то, что сейчас происходит в стране?

– Ну, всё то же самое, что было и десять, и пятнадцать лет назад. Я не вижу, чтобы что-то поменялось. Просто пришли новые люди с новыми амбициями. А по голове они получают точно так же, как и мы в свое время. И под уголовные дела попадают, и в тюрьмы. Всё, как и было.

– Вы когда-то мне на вопрос «Не жалеете, что в один прекрасный момент пошли в политику?» ответили: «Жалею, что был глупым»...

– Я просто не знал, что за всем этим последует. Думал, в нашей стране люди на самом деле могут что-то изменить, решить. Но оказалось, что это не так. Поэтому признаю: был слишком наивен. Вся энергия, всё здоровье, все средства, которые были мной потрачены на достижение цели, – это было не то чтобы впустую... Это опыт. Хоть и говорят, что на ошибках учатся, но лучше всё же учиться не на своих, а на чужих.

– Как у вас со здоровьем? Спрашиваю, потому что вы и в тюремной больнице в критическом состоянии были, и после колонии долго восстанавливались...

– Лучше, чем раньше. Но я много занимаюсь собой. А еще собаки, охота, рыбалка – будем говорить, отвлекаюсь от действительности.

– Коронавирус не зацепил вас?

– Слава Богу, нет. Прививку не делал.

– Было время, когда вы мечтали создать партию трудящихся...

– Ага, я и президентом тоже мечтал стать. Это из одной и той же песни *(смеется)*.

Не пришло еще время для перемен. Смотрите на Россию, на Москву – оттуда все перемены придут, и в Беларусь в том числе. Думаю, еще лет пять Путин точно будет править. Так что делайте выводы. Как говорит экономист Ярослав Романчук, запасаемся попкорном, бережем нервы и здоровье.

Кстати, удивился, когда узнал, что Романчук в Киев уехал. Мы с ним в последнее время почти каждый день общались...

– К нему с обыском приходили, и буквально на следующий день он принял решение уехать.

– Видимо, решил не рисковать...

Я не осуждаю, но и не поддерживаю тех, кто сейчас принимает решение уехать из страны. Это личный выбор. Каждый устраивает свою судьбу как может. Кто-то, кто более лояльный, приспособится. А кто не может – уезжает.

– Одно время вы дружили с Николаем Статкевичем. Сейчас письма ему пишете?

– В последнее время нет. А когда был на свободе – конечно, мы общались.

Николай Викторович – он же динозавр в политике! Он прекрасно знал, чем всё закончится, поэтому и шел напролом. Он, можно сказать, как Жанна д'Арк для Беларуси. Дочки у него в Германии, через детей надавить на него практически невозможно. Поэтому ему в этом плане, может, и легче, чем некоторым другим...

– Если не секрет, чем сейчас на жизнь зарабатываете? Знаю, что еще пару лет назад строительством занимались...

– Потихонечку зарабатываю, что-то строил. Подробно не хочу рассказывать. Занимаюсь коммерческими проектами.

Строительство сейчас – дело рисковое и не очень актуальное. Вы же видите, что творится: цены растут, доходы у людей падают, все шиворот-навыворот. Строители многие уезжают из Беларуси – или в Польшу, или в Россию, здесь мало кто остается.

– Как у вас в личной жизни? Дети-внуки?

– Внуков еще нет! Младший сын уже в пятый класс пошел. Старший закончил университет – истфак, получал стипендию. Правда, сейчас не по специальности работает – сказали, избыток учителей, он оказался не нужен. Но работу нашел. Так что всё более-менее у меня. И слава Богу!

Марина КОКТЫШ.

Из личного дела

Дмитрий Усс родился 10 июня 1971 года в Минске. Окончил Гродненский университет по специальности «правоведение». Работал рабочим на заводе «Интеграл», строителем, занимался мелким бизнесом.

В 1992 году стал директором издательства ОДО «Тривиум», которое издает большинство белорусских атласов и карт. В 1999–2003 годах был депутатом Минского городского Совета. В 2003-м и 2006 годах также пытался баллотироваться, но не был зарегистрирован кандидатом. В 2010 году принимал участие в выборах в местные Советы депутатов, но проиграл, набрав, по данным избирательной комиссии, 38% голосов.

Дмитрий Усс был признан виновным в организации массовых беспорядков в Минске 19 декабря 2010 года и осужден на пять с половиной лет лишения свободы в колонии усиленного режима, получил инвалидность, был освобожден 1 октября 2011 года на основании указа Александра Лукашенко о помиловании. По словам Усса, прошения о помиловании он не подавал.

Через некоторое время после выборов Дмирий Усс закрыл свой издательский бизнес и переключился на инвестпроекты и возведение административных зданий.

ВАС ЦІКАВІЦЬ...

Чаму «залёг на дно» Віталь Рымашэўскі?

Падкажыце, куды знік адзін з сустаршыняў аргкамітэта па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмакратыя» Віталь Рымашэўскі? Раней быў вельмі актыўным і публічным, а апошнім часам быццам залёг на дно... Дык што здарылася?

Валерый ПЯТРОВІЧ, Мінскі раён.

«Народная Воля» звязалася з палітыкам і распытала ў яго не толькі пра жыццё-быццё. Калі коратка: развёўся, на некаторы час з'ехаў з Беларусі – у камандзіроўку, але палітыку не кінуў.

– Віталь, наколькі я зразумела, вы зараз не ў Беларусі.

– Недзе каля месяца я знаходжуся па-за межамі краіны, але я не ў эміграцыі, гэта проста працоўны візіт. Справа ў тым, што цяпер з пераездамі вельмі складана, гэта звязана і з каранцінам таксама. Нядаўна я быў у Брусэлі – сустракаўся з нашымі замежнымі партнёрамі і не толькі. З Беларусі зараз вельмі складана і нават небяспечна весці міжнародную камунікацыю.

– У сваіх інтэрв'ю вы не раз падкрэслівалі, што з'язджаць не збіраецеся. Але цяпер, калі адбываецца татальная зачыстка, магчыма, нейкія акцэнты змяніліся?

– У Беларусі пакуль аднымі з апошніх засталіся незалежныя прафсаюзы – атакуюць іх актывістаў, але арганізацыі па-ранейшаму могуць легальна працаваць. Таксама ёсць палітычныя партыі, якія маюць афіцыйную рэгістрацыю.

У прынцыпе, пакуль ёсць хоць нейкія легальныя магчымасці працы і ўнутры краіны ёсць партнёры, з якімі можна весці супольна рэалізоўваць, беларускія хрысціянскія дэмакраты будуць гэта рабіць. Многія нашы актывісты знаходзяцца ў Беларусі. І мая паездка ніяк не звязана з эміграцыяй.

Я не асуджаю тых, хто прымае рашэнне змяніць краіну. Ведаю, што такіх людзей шмат. Але сённяшняя эміграцыя – гэта зусім не ўцёкі. Нельга сказаць, што ў дадзеным выпадку Беларусь нешта страчвае – яна проста пашырае свае межы. І Беларусь у думках і сэрцы тых, хто з'ехаў, кожны дзень. Гэтыя людзі таксама шмат робяць для краіны – праводзяць акцыі, ахвяруюць грошы...

Пры гэтым, на мой погляд, важна, каб асноўнае права голаса мелі тыя, хто застаўся ў Беларусі, каб менавіта яны вырашалі, што рабіць, а тыя, хто з'ехаў, не дыктавалі ім свае ўмовы. Бо часам раздаюцца заклікі да нейкіх дзеянняў, якія вымагаюць ахвяр, але яны ніяк не абгрунтаваны – ні бягучай сітуацыяй у краіне, ні гатоўнасцю людзей да нейкіх акцый.

На дадзены момант я пакуль яшчэ бачу магчымасці легальнай працы ў Беларусі. Я адзін з апошніх палітыкаў, які застаецца ў краіне. Але, напэўна, рана ці позна перад кожным беларускім палітыкам паўстае гэты выбар – турма альбо эміграцыя.

– Аргкамітэт па стварэнні партыі «БХД» сёння раскіданы – Севярынец у турме, Кавалькова ў Вільнюсе, вы таксама за мяжой...

– Беларускія хрысціянскія дэмакраты заўсёды былі актыўнымі ўдзельнікамі амаль усіх палітычных праектаў. Але сёння многае з таго, што мы робім, не агучваецца, бо ўлады могуць схапіцца за любую дробязь і распачаць чарговую хвалю ціску ці крымінальнага пераследу тых, хто знаходзіцца ў Беларусі. Але, паверце, няма ніводнай ініцыятывы, якая адбывалася б без нашага ўдзелу.

Мы разумеем, што зараз час не для піяру, а для дзеянняў.

Аргкамітэт па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмакратыя» – гэта яшчэ не арганізацыя, таму нашы прававыя дзеянні таксама абмежаваны. І, перш чым нешта агучваць у сродках масавай інфармацыі, трэба добра падумаць, каб не трапіць пад пільную ўвагу розных спецслужбаў.

– Некаторыя палітыкі кажуць: маўляў, мы ўжо ў адным кроку ад перамогі. Вам таксама ў разгар рэпрэсій мроіцца перамога на пароґзе?

– Мне здаецца, што сёння ўжо не засталося такіх неабачлівых галасоў, якія крычаць: ура, заўтра мы пераможам! Можа быць, я памыляюся, але да перамогі зроблены сур'ёзны крок. Аднак гэта няхуткі працэс. Тое, што адбылося у 2020 годзе, – гэта проста цуд, людзі памяняліся. І я веру, што мы здолеем захаваць гэты дух еднасці.

Зараз страшны і цяжкі час. Беларускаму рэжыму дапамагае Пуцін, які падтрымлівае аўтарытарныя рэжымы. Беларусь яшчэ больш прывязваецца да Расіі, а калектыўны Захад вельмі слабы для таго, каб змагацца з Расіяй.

Аднак і не варта спадзявацца на дапамогу звонку. Свабоду Беларусі павінен здабыць сам беларускі народ.

– Што вы думаеце наконт магчымага дыялогу з уладай?

– Лічу, што застаюцца актуальнымі патрабаванні аб вызваленні палітвязняў і спыненні гвалту. І тады можна распачаць нацыянальны дыялог аб правядзенні свабодных і дэмакратычных выбараў. Гэта самы найлепшы шлях, бо альтэрнатывай гэтаму можа быць толькі канфрантацыя і павелічэнне супрацьстаяння.

Мірны і дэмакратычны шлях змены ўлады – самы ідэальны варыянт для ўсіх. Але для таго, каб здзейсніць дэмакратычныя пераўтварэнні, нам патрэбна яшчэ больш моцнае і салідарнае грамадства, чым мы маем зараз. Не трэба думаць, што ўлада складзе рукі.

– Віталь, яшчэ хачу задаць асабістае пытанне. Хадзілі чуткі, што вы развяліся з жонкай. Гэта праўда?

– Так, я ўжо даўно ў разводзе, але пры гэтым з былой жонкай у нас захаваліся добрыя стасункі. Падрабязней не хацеў бы каментаваць гэтую тэму. Бо лічу, што асабістае жыццё павінна заставацца асабістым. І ў палітыкаў таксама.

– Але ёсць і іншае меркаванне: калі пайшоў у палітыку, будзь гатовы, што журналісты будуць цікавіцца кожным тваім крокам.

– Не, на пытанні пра асабістае жыццё я адказваць не буду. Гэта надоўга будзе закрытай тэмай для сродкаў масавай інфармацыі. Зараз пад рэпрэсіі трапляюць не толькі палітыкі, але і іх блізкія таксама. У нас у гэтым сэнсе не так ўсё добра, як у сапраўды дэмакратычных краінах...

Марына КОКТЫШ.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Разлічвала на куш шалёны, ды не зваліліся мільёны

50-гадовая жыхарка Воранава хацела зарабіць грошай на валютнай біржы і страціла 12 тысяч рублёў. Калі жанчына зарэгістравалася на адпаведным сайце, да яе ў «памочнікі» па тэлефоне адразу ж набіліся тры «брокеры» з Расіі, якія і выманілі грошы.

Калі ўжо дагарала-тлела лета,
Касцёр недапатушаны нібы,
Дык чула ад другіх жанчын кабета:
– Хадзем жа з намі ў ягады-грыбы!
Заробіш для дзяцей сваіх «капейкі»,
Дый варта прыхарошыцца самой.
Багатым летам толькі зломак нейкі
Пластом ляжыць на печы, як зімой.
З насмешкаю адказвала жанчына:
– Не буду я цягацца з вамі ў лес!
Навошта мне лісічкі і маліна?
Я маю больш даходны інтарэс.
На біржы ён, дзе круціць люд валюту.
Там можна нават тысячу ці дзве
Сабе ў кішэнь пакласці за мінуту.
І гэткім чынам свет увесь жыве.
Той ход, яна лічыла, вельмі лоўкі,
Бо бізнес і надоўга, і ўсур'ёз.
Няхай яе бязмозглыя сяброўкі
Блукаюць паміж сосен і бяроз,
Няхай, каб мецць спадніцу і скарынку,
У хвойніку шчыруюць ад душы
І потым прадаюць грыбы на рынку
Ці ў дождж і слоту мокнуць ля шашы,
Але не для яе, разумнай, гэта
(Яе мазгі нахвальвае сусед).
Так разважала мудрая кабета
І выклала заяўку ў інтэрнэт,
Што бізнесвумен новая гатова
Пусціць у ход уласныя рублі.
(Хоць гэтыя рублі, сказаць да слова,
Па сутнасці апошнімі былі.)
Здабычу добра чуюць прайдзісветы –
Як мухі, што злятаюцца на мёд.
Калі багата грошай у кабеты,
Дык можна, так сказаць, зрабіць развод.
– Паможам, – пазванілі, – вам правесці
На біржы адмысловыя таргі.
Усё, паверце, будзе чэсць па чэсці,
Бо ў нас да здзелак схільныя мазгі.
Падумала: «Я мецьму куш шалёны,
Калі ім свой запас перавяду.
Назад, напэўна, вернуцца мільёны!»
А грошы быццам канулі ў ваду…
Вядома, спачуваюць ёй сяброўкі:
Няшчасная, як кажуць, на нулі,
Яны ж купілі для сябе абноўкі
І дзетвары да школы набылі.

***

А што напрыканцы сказаць ахвяры?
Круціць мільёны можа не любы:
Каму на біржы зарабляць даляры,
Каму – рублі, збіраючы грыбы.

Як добра спіцца з маладой!

Мужык пражыў з «паловай» сорак год.
Затым падаў чамусьці на развод.
Адразу ж ён пабраўся з маладой,
І патлумачыў так учынак той:
– Як ноч прыходзіць, з жонкаю старой
Быў у мяне, як кажуць, гемарой:
То кроплі ёй падай, а то – таблеткі,
То фортачку закрый… І клопат гэткі
Зусім не даспадобы мне ўначы,
Абрыдла так – хоць крычма закрычы.
Вярэдзіць успамін да гэтых пор…
А з маладой інакшы каленкор!
Як сыдзе з дому вечарам яна,
Дык і няма ў кватэры да відна.
Давольны вельмі жонкай, далібог,
Бо ноч усю я сплю без задніх ног…

За здароўе мала п'ём

Амаль што філосаф мой даўні сусед,
І ён не скрывае, што выпіць мастак.
Падчас пасядзелак, застольных бясед
Сваё захаплене апраўдвае так:
– Малая ў сярэднім працягласць жыцця,
Мы п'ём за здароўе нямала хаця.
Дык з гэтага просіцца вывад які?
Трэ больш за здароўе нам піць, мужыкі!

Іспыт

Прафесар студэнта адчытвае строга
(І бледны ў студэнта няшчаснага від):
– Як можна, шаноўны, не ведаць нічога?
– Прабачце, я думаў, што заўтра іспыт…

Перакваліфікацыя

Па пальцах уласных настаўніца этыкі
Лінейкаю вутнула.
Выпадак гэтакі –
Звычайны, будзённы, калі разабрацца.
Ды стала на момант настаўнікам працы…

ПО ПОВОДУ

Олег ГУЛАК: «Это никакая не эмиграция – просто затянувшаяся командировка…»

*На минувшей неделе Верховный суд ликвидировал Белорусский Хельсинкский комитет – последнюю зарегистрированную правозащитную организацию. «Народная Воля» обратилась за комментарием по этому поводу к председателю ликвидированного БХК – юристу и правозащитнику **Олегу ГУЛАКУ**.*

– Олег, вы надеялись на чудо? Спрашиваю, потому что у БХК были хорошие отношения со многими официальными структурами…

– С того момента, как только появился иск Минюста, было понятно, что, вероятнее всего, он будет удовлетворен. Еще ни один иск по ликвидации общественной организации не отклонялся.

Думаю, это совсем не Минюста была инициатива. Понятно, что кто-то более сильный и, очевидно, менее умный решил, что нас надо ликвидировать. Наоборот, если у Минюста и было с кем-то хорошее взаимодействие из правозащитных организаций, то это как раз с БХК. И в этом смысле мы не были врагами. Наше отношение к ним никогда не было враждебным – мы хоть и критиковали, но всегда были конструктивными.

К тому, что происходит, стараемся относиться философски. Мы остаемся – просто будем работать без официального статуса. Ведь свобода ассоциаций в понимании международных стандартов – это именно ассоциации, а не регистрация. Не регистрация делает организацию, а люди. Юридическое лицо – да, оно появляется с момента регистрации, а организация – это люди, которые объединились для достижения общих целей.

Мы понимаем, конечно, что последствия у этого решения есть. Но мы видим и в целом картину, в которой находится страна. Будем учитывать все факторы, чтобы людей не подставлять. И продолжим работу.

Сам факт ликвидации нашей организации только подчеркивает глубину проблем с правами человека в стране и важность правозащитной работы.

– Сейчас, без официального статуса, работать точно станет сложнее.

– Работать уже стало труднее. И намного. Но опять же: мы никогда не были в тепличных условиях. Я видел коллег из других секторов, которые были просто ошарашены, когда их организации ликвидировали. Для них небо упало на землю. Для нас большой трагедии нет, всё осталось примерно так, как было.

– Лукашенко недавно сказал: «*Настало время принять закон и прописать, что наше гражданское общество – это не НПО, НКО и прочая дрянь… А что у нас есть общественные организации. И прямо прописать, какие. Что у нас есть профсоюзы, БРСМ, что у нас есть ветеранские, женские организации. Те, которые показали себя как настоящее гражданское общество. Они массовые и они являются опорами нашего общества*». Но возьмут ли те же профсоюзы на себя функции правозащитников?

– Конечно, никто не заменит независимый правозащитный сектор, который сложился в нашей стране. Государство и не пыталось создать, грубо говоря, параллельных правозащитников, как это было, например, с союзами журналистов, писателей. Не знаю, как они введут омбудсмена по правам человека, о котором идет речь в проекте Конституции, – тут много непонятных вопросов.

Тот, кто придумал всех ликвидировать, не думает о том, что всё равно надо будет как-то дальше работать с обществом, решать проблемы. Власть считает, что нужно подавить любой протест, инакомыслие и что все проблемы из-за свободы. На наш взгляд, общество наконец перестало мириться с тем, что его не считают субъектом. Нужно работать с обществом и выстраивать нормальные механизмы взаимодействия.

– В «Фейсбуке» встретила такое мнение: если все независимые организации уничтожили, сейчас нужно вступать в те же официальные союзы писателей, журналистов и гнуть там свою политику.

– Мне кажется, мы уже шли по этому пути. В последние годы вся концепция постепенного вовлечения была построена на этой логике. Мы взаимодействуем с властью, пределы невозможного отодвигаются, приходит понимание, что это не только нестрашно, но еще и всем полезно. И потихоньку происходит трансформация людей и системы управления. Так всё частично и шло, пока вопрос не стал упираться в смену власти. Ну и дальше… Это большой вопрос – можно ли сейчас вернуться к тому, что было. Ведь и мы понимаем, что у этой трансформации есть очень приземленный предел, и система еще более четко понимает, что ей грозит. Потому что выстроенная система – нежизнеспособна и неконкурентоспособна. И то, что власть делает, – предела жестокости пока не видно…

– Вы уже некоторое время находитесь не в Беларуси. Собираетесь возвращаться?

– Конечно. Но только когда будет понятнее, куда и как.

Несмотря ни на что, мы остаемся белорусской организацией. Работаем на те же целевые группы, ищем, как сохранить связи и контакты. Большая часть наших людей остается в Беларуси, и при первой же возможности я тоже вернусь.

Это никакая не эмиграция – просто затянувшаяся командировка.

– Морально вы были готовы к такому развитию событий?

– Я когда-то не мог себе представить, что такое возможно в принципе – всё то, что у нас сейчас происходит. Что юристы так начнут чудить. Что настолько будет не до законов.

Я помню разговоры с людьми, которые сейчас в системе власти, – как раз о том, насколько возможна трансформация власти. Я в нее не очень верил, но меня убеждали, что всё возможно. Хотелось бы сейчас поговорить с этими людьми…

На мой взгляд, сейчас самое главное – что происходит внутри страны. Какие настроения у людей? Насколько люди запуганы? Готовы ли к потенциальным реформам или будут нарастать взаимная агрессия и противостояние и всё это расколет страну и сделает реформы невозможными? Это очень важные вопросы, на которые нужно знать точные ответы…

Марина КОКТЫШ.

На фото: Олег Гулак и Алесь Беляцкий, который с 14 июля находится в следственном изоляторе.

ПРЫВАТНАЕ ЖЫЦЦЁ

Анатоль Шумчанка – у рэанімацыі

Былому лідару прадпрымальнікаў учора рэзка стала горш. Каранавірус даў ускладненне на сэрца.

«Пераводзяць у рэанімацыю па сэрцы! – паведаміў ён. – *Усе астатнія паказчыкі здаровыя. Лекар так і сказаў – здаровы. Будуць УГД сэрца рабіць. Без кіслароду вельмі складана дыхаць. Вось тое кaварства каранавіруса, пра якое кажуць дактары: кавід вылечылі, а памерці можна ад ускладненняў».*

Анатолю Шумчанку стала горш літаральна за ноч, бо яшчэ пазаўчора усе паказчыкі былі больш-менш у норме.

«Рэзкае пагаршэнне, зноў пад кіслародам, – напісаў на сваёй старонцы ў «Фэйсбуку» Анатоль ўчора раніцай. – *Усё вельмі дрэнна. Вось такія арэлі. Лекары робяць усё магчымае. Паспаў без кіслароду, раніцай кашаль з крывёю і здушванне ў грудзях. Увогуле аптымізму ў мяне ўсё менш і менш…»*

У бальніцы Анатоль Шумчанка знаходзіцца ўжо 22 дні – яго забралі з каранавіруснай пнеўманіяй на «хуткай». Жонка і маці таксама хварэлі, але ў іх кавід працякаў у больш лёгкай форме. Маці Анатоля, між іншым, зрабіла прышчэпку ад віруса.

На выхадных быломy лідару прадпрымальнікаў прызначылі антыбіётыкі і адмянілі выпіску, на якую ён вельмі спадзяваўся, – не вельмі добрымі аказаліся вынікі чарговай камп'ютарнай тамаграфіі.

Амаль з першага дня ў бальніцы Анатоль Шумчанка знаходзіцца ў кіслароднай масцы: *«Без яе дыхаць амаль не магу».*

«Беражыце сябе і не хварэйце, сябры мае, – гаворыць Шумчанка. – *І вялікі дзякуй урачам і медсёстрам – героям, якія нас лечаць. Яны рызыкуюць кожную секунду, і ад таго іх праца неацэнная».*

Даша ПАЎЛОЎСКАЯ.

SOS!

Паводле звестак праваабаронцаў, у Беларусі налічваецца ўжо больш за 700 палітвязняў.

ПЕРАСЛЕД

Аляксандр Івулін застаецца за кратамі

Журналісту, блогеру і футбалісту «Крумкачоў» ізноў працягнулі тэрмін утрымання пад вартай.

Аляксандра Івуліна падазраюць па арт.342 КК РБ (арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх). Яму можа пагражаць да трох гадоў турмы.

Аляксандра затрымалі 3 чэрвеня. Пасля адміністрацыйнага арышту Івулін на свабоду не выйшаў.

Дарэчы, днямі ў Друскінінкаі журналісты з Літвы, Латвіі, Малдовы, Арменіі і Польшчы правялі турнір у падтрымку беларускіх калег, якія трапілі ў няволю.

Адзначым, што на гэты момант у зняволенні ў Беларусі знаходзяцца 29 прадстаўнікоў мас-медыя.

Віктар ШПАК.

ФАКТ

Беларусь выходзіць з пагаднення аб рэадмісіі з Еўрасаюзам

Праект закона «Аб прыпыненні дзеяння Пагаднення паміж Рэспублікай Беларусь і Еўрапейскім Саюзам аб рэадмісіі асоб, якія знаходзяцца без дазволу» ўхвалены Палатай прадстаўнікоў 4 кастрычніка.

Як нагадвае *interfax.by*, гэты законапраект у верасні ўнёс у парламент **А.Лукашэнка**. Ён падрыхтаваны ўрадам як адказ на дзеянні, прынятыя ЕС у дачыненні да Беларусі. «*Пагадненне вызначае механізм перадачы, прыняцця і вяртання асоб, якія парушылі ўмовы ўезду, знаходжання і пражывання*», – дадае прэс-служба прэзідэнта.

Міністр замежных спраў **Уладзімір Макей** на пачатку ліпеня адказаў на пытанне, ці пакідае Беларусь для сябе свайго роду фортку, кажучы менавіта аб прыпыненні дзеяння пагаднення, а не яго парыве, каб у выпадку нармалізацыі адносін вярнуцца да ўдзелу ў ім.

«Мы заўсёды пакідаем фортку ў першую чаргу не для сябе, а для нашых заходніх партнёраў, – адказаў Макей. – *Мы лічым, што нельга разбураць за сабой усё і ўся, пакідаць выпаленую зямлю, як гэта спрабуюць рабіць нашы еўрапейскія партнёры. Мы заўсёды былі і будзем настроены на спакойны, канструктыўны лад. І мы зацікаўлены, каб усе пытанні вырашаліся неканфліктна дыпламатычным шляхам, а не такім чынам і спосабам, як гэта спрабуюць рабіць сёння нашы партнёры».*

КАМЕНТАРЫЙ

«Сцэнарыяў цяпер – маса…»

*Якія наступствы мае рашэнне наконт выхаду з пагаднення аб рэадмісіі з Еўрасаюзам, якое прынялі дэпутаты? Вось што думае на гэты конт палітолаг **Юрый Шаўцоў**.*

«Цяпер выштурхоўванне бежанцаў з краін ЕС назад праз мяжу ў Беларусь стане нелегітымным, – *імгненна адрэагаваў палітолаг на навіну ў сваім тэлеграм-канале.* – Пакуль гэта было больш ці менш законным.

У міграцыйным крызісе гэта прывядзе да некаторых наступстваў. Тут магчыма ўсё:

– стварэнне вялікіх або вялікай колькасці лагераў бежанцаў на нейтральнай паласе або на тэрыторыі краін ЕС ля мяжы з Беларуссю;

– жорсткія меры па непрыняцці бежанцаў на тэрыторыю Беларусі з боку беларускіх памежнікаў;

– прарывы ў Польшчу, Літву, Латвію вялікіх калон бежанцаў пры немагчымасці краінам ЕС завярнуць іх назад у Беларусь.

Сцэнарыяў цяпер – маса…»

БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ!

В Молдове на прививку от коронавируса дадут выходные

В Молдове трудоустроенные граждане смогут взять два оплачиваемых выходных дня, чтобы вакцинироваться от коронавируса.

Об этом сообщила премьер-министр Молдовы **Наталья Гаврилица**.

«Мы примем несколько мер, чтобы поддержать вакцинацию. Речь идет о решении субсидировать из госбюджета двухдневный выходной для тех, кто делает прививку от COVID-19. Это решение побуждает работодателей продвигать вакцинацию в своих коллективах», – сказала Гаврилица.

В настоящее время полный курс вакцинации прошли всего 22,5% населения Молдовы.

А В ЭТО ВРЕМЯ...

Финляндия первой в Европе начнет прививать норок от коронавируса

Финское продовольственное ведомство выдало Союзу заводчиков пушных зверей FIFUR разрешение на использование вакцины от коронавируса для норок. Вакцина была разработана группой ученых Университета Хельсинки.

Препарат FurcoVac был протестирован в университетской лаборатории и на одном из зверохозяйств в Центральной Похьянмаа. Иммунный ответ у животных оказался на достаточном уровне.

Разработка вакцины началась осенью прошлого года.

В Финляндии не было зафиксировано ни одного случая коронавирусной инфекции у пушных зверей, но в Нидерландах и Дании миллионы норок пришлось усыпить для предотвращения распространения коронавируса.

ИЗ ЖИЗНИ ПРЕЗИДЕНТОВ

Бюджет канцелярии президента Эстонии исчерпали еще до вступления в должность ее преемника

*Предназначенные для бюджета президентской канцелярии средства закончились до вступления в должность следующего президента **Алара Кариса**, которое состоится 11 октября.*

Как отмечается, сентябрь для президента **Керсти Кальюлайд** выдался активным – глава государства посетила с визитами Нью-Йорк, Италию, Германию и Швецию, а также совершила большой и дорогой государственный визит в Кению.

Директор президентской канцелярии **Тийт Рийсало** сообщил, что «дыры» в бюджете нет, но дополнительные средства у правительства попросить всё же придется. По его словам, увеличение расходов связано с уходом одного президента и приходом следующего.

После ухода с поста Керсти Кальюлайд как бывший президент будет иметь право на офис (его оборудуют в одном из домов в Кадриорге), советника и секретаря, которым нужно будет платить зарплату.

Смена власти в Кадриорге также сопровождается дополнительными затратами на новый входящий и исходящий персонал. В частности, три дня назад Кальюлайд выписала директору своей канцелярии Тийту Рийсало премию в размере 6160 евро.

В ФОКУСЕ

Правительство Франции заморозит цены на газ

И снизит налоги на электроэнергию на фоне роста цен на энергоносители.

Премьер-министр **Жан Кастекс** отметил, что до конца года ожидается повышение цен на газ еще на 30%, а стоимость электроэнергии, по прогнозам, вырастет на 10–12% с 1 февраля.

Кастекс отметил, что эксперты прогнозируют снижение цен с апреля следующего года. *«Нам нужно справиться с трудностями»*, – сказал он.

По его словам, если ожидаемое снижение не произойдет, правительство *«могло бы принять меры по снижению налогов»*, например скорректировать ставки НДС.

Что касается тарифов на электроэнергию, Кастекс пообещал внести поправки в будущий бюджет, чтобы снизить налоги на электроэнергию.

Цены на газ в Европе уже несколько недель растут. 29 сентября стоимость октябрьских фьючерсов на газ TTF на бирже Ice Futures достигла 1050 долларов за 1000 кубометров.

Вице-премьер по вопросам европейской и евроатлантической интеграции Украины **Ольга Стефанишина** заявила, что Россия манипулирует ценами на газ, чтобы заставить Европейский Союз пойти на уступки по энергетической безопасности.

В ТЕМУ

Топливный кризис в Британии: водитель Роналду не смог заправить Bentley

*Звезда футбола **Криштиану Роналду** попал в поле зрения британских СМИ на фоне связанного с Brexit топливного кризиса, когда его водитель почти семь часов прождал, чтобы заправить Bentley футболиста стоимостью 250 тысяч евро на одной из станций, но покинул АЗС с пустым баком.*

Как пишет британский таблоид The Sun, суперкар был замечен в очереди на заправке Shell в нескольких милях от дома игрока «Манчестер Юнайтед» в графстве Чешир. Рядом с ним был припаркован Range Rover, которым также управлял сотрудник службы охраны Роналду.

Водители подъехали в 14.20, надеясь, что на заправочную станцию прибудет автоцистерна с топливом. Но, прождав 6 часов 40 минут, они уехали ни с чем в 9 вечера.

Издание отмечает, что даже если бы цистерна приехала, авто заправили бы только лимитированным количеством горючего, поскольку на фоне кризиса компания Shell ввела ограничения.

Великобритания уже почти неделю охвачена паникой на АЗС. Нефтяные компании объявили, что у них недостаточно водителей для перевозки бензина и дизельного топлива с нефтеперерабатывающих заводов.

Причина – Brexit, который усложнил для перевозчиков наем водителей из ЕС.

Чтобы решить эту проблему, правительство заявило, что иностранным водителям будут выданы 5000 временных визы. Однако европейские водители могут не захотеть воспользоваться предложением о визе, поскольку она будет выдаваться только на четыре месяца.

Для перевозки топлива правительства решил привлечь военных водителей.

НОВОСТИ ГЕРМАНИИ

Какие ковидные ограничения отменили?

В нескольких федеральных землях Германии с минувшей пятницы отменена часть ограничений, введенных в связи с пандемией коронавируса.

Например, в земле Северный Рейн – Вестфалия больше не нужно носить защитные маски на улице.

В Баварии спустя почти полтора года возобновляют работу ночные клубы и дискотеки, хотя остаются в силе обязательное соблюдение социальной дистанции и использование масок.

Для посетителей, как и для работников, контактирующих с клиентами, по-прежнему действует так называемое правило «3G», при котором следует предъявить документальное свидетельство или о выздоровлении от COVID-19, или о прохождении полной вакцинации, или о негативном ПЦР-тесте. Работники отраслей, предусматривающих взаимодействие с клиентами, кроме того должны как минимум дважды в неделю делать ПЦР-тест.

Посещение клубов снова стало возможным и в земле Саар, где сняты почти все ограничения для вакцинированных, тех, кто выздоровел или сдал тест.

Как сообщалось, в Германии вакцинировали от коронавируса более 74% населения.

Работа в будущем: у кого есть шансы?

Немецкий рынок труда ждут большие перемены. Какие сферы затронут изменения и где появятся хорошие перспективы для специалистов, в том числе из-за рубежа?

На первый взгляд, на рынке труда в Германии всё хорошо. Уровень безработицы остается низким, и даже пандемия не оказала существенного влияния: за время коронакризиса число безработных возросло незначительно – с 5,0 до 5,9 процента. Большинство рабочих мест удалось сохранить. Кроме того, пандемия показала, что работа на удаленке – вполне реализуемая опция. Тем не менее страну уже в этом десятилетии ждут драматические изменения. И многие эксперты считают, что она к ним не готова.

Водители, переводчики, банкиры – в группе риска

Движущие силы трансформации – цифровизация и автоматизация процессов, а также технологические изменения, связанные с ростом электромобильности. **Хольмар Шнайдер**, директор боннского исследовательского Института экономики труда. наблюдает такой тренд: *«Времена тяжелой физической работы, по сути, прошли. Мы всё больше занимаемся умственным трудом»*. По мнению эксперта, простые задачи, для выполнения которых не нужна высокая квалификация, всё активнее будут перенимать роботы и компьютеры, или такая работа будет плохо оплачиваться. *«И мы далеко в этом продвинулись. То, что можно было автоматизировать, уже автоматизировано»*, – констатирует он в интервью *DW*.

В промышленности и на складах робототехника уже широко используется. В сфере логистики предстоят глобальные перемены: если сейчас грузовиком всё еще управляет человек, то с развитием автономного транспорта такая необходимость отпадет. Со временем водители больше не будут нужны. То же касается сервиса такси или Uber.

Социолог из Потсдамского университета **Ролан Вервибе** уверен, что многие рабочие места перестанут существовать, но беспокоиться надо не только специалистам с низкой квалификацией. *«Цифровизация – это эпохальный прорыв. Он затронет и виды деятельности, для которых сейчас необходимо хорошее образование»*, – убежден профессор. В качестве примера ученый приводит профессию переводчика, которого постепенно заменяют такие онлайн-сервисы, как «Google Переводчик» или DeepL. Потенциально лишиться работы могут также адвокаты, поскольку правовую информацию клиенты смогут получать с помощью автоматических систем, и сотрудники банков.

Где будет больше рабочих мест

«Германия находится в самом разгаре изменений и в будущем почувствует их еще больше», – прогнозирует Ролан Вервибе. При этом страна рискует отстать от остальных. Пандемия коронавируса выявила ряд слабых мест, особенно в сфере госуправления. Ведомства здравоохранения часто были перегружены и полагались больше на факсы, чем на современные средства связи, чтобы отслеживать цепочки заражения. И в школах цифровые компетенции учеников и педагогов оставляют желать лучшего.

Но не только цифровизация угрожает рабочим местам.

По прогнозам экспертов, развитие электромобильности в ближайшие четыре года будет стоить почти 200 тысяч рабочих мест в немецкой автоиндустрии, поскольку производство электрических двигателей и коробок передач менее трудоемкое. К такому выводу приходят ученые из Института экономических исследований при Мюнхенском университете. В более ранних исследованиях потери на рынке труда оценивались еще выше. В то же время в сфере производства и сервисного обслуживания электромобилей будут создаваться новые рабочие места, количество которых будет превышать количество исчезнувших. Новые вакансии возникнут и в других секторах экономики. По данным консалтинговой компании Deloitte, к 2035 году в профессиях, в которых специалистов сложно заменить технологиями, появятся около 2,1 миллиона рабочих мест – в основном в сферах здравоохранения, образования и профессиональной подготовки, а также менеджмента и администрирования.

Германия будет всё больше зависеть от иностранцев

Тех, кто потеряет работу из-за цифровизации, это не утешит, поскольку зачастую их квалификации недостаточно для таких вакансий. Проблема усугубляется тем, что в Германии доля низкооплачиваемых рабочих мест очень большая: каждый пятый работник получает минимальную заработную плату или немногo больше нее. В скандинавских странах, Нидерландах или Франции этот показатель наполовину ниже. Выход видится в повышении уровня образования. По оценкам Boston Consulting Group, только в автомобильной индустрии примерно 800 тысячам сотрудников вскоре понадобятся новые навыки.

Благополучие стареющего немецкого общества будет зависеть и от трудовых мигрантов. *«Для этого нужны новые концепции по привлечению высококвалифицированных специалистов. Существующих сегодня недостаточно»*, – отмечает Хольмар Шнайдер.

В 2020 году специалистам не из ЕС был облегчен доступ к немецкому рынку труда. Трудоустроиться в Германии теперь могут и представители рабочих специальностей, если диплом признан в ФРГ и есть предложение по работе. Разрешается и приехать на полгода в страну для поиска подходящей вакансии. Будет ли трудовая миграция упрощена, зависит от того, кто войдет в новую правительственную коалицию. Ее вероятные участники – либералы и «зеленые» – выступают за модернизацию миграционного законодательства, включая дальнейшее облегчение процедур получения визы для работы в Германии, а также признания профессиональной квалификации.

В частности, партия «Союз-90 / Зеленые» предлагает ввести гибкую систему баллов для оценки востребованности иностранного специалиста на основе ежегодного анализа ситуации на рынке труда и в качестве бонуса для иностранцев – возможность получить немецкое гражданство уже после пяти лет легального пребывания в ФРГ. Свободная демократическая партия (СвДП) выступает за введение «голубой карты» и для работников без высшего образования, а также отбор претендентов на переезд в Германию по канадской модели.

СЛЫШАЛИ?

Латвия ввела бесплатный проезд на ряде региональных маршрутов

С 1 октября на 15 региональных маршрутах общественного транспорта отменили оплату проезда.

Бесплатный общественный транспорт начал курсировать на 60 рейсах.

Пассажиры будут получать «нулевые» билеты, чтобы Автотранспортной дирекции была доступна статистика востребованности каждого рейса.

Решая, где следует отменить оплату проезда, в Латвии руководствовались несколькими критериями: население местности составляет менее четырех человек на квадратный километр, доля государственных субсидий на содержание маршрута или рейса составляет не менее 85%, количество рейсов по маршруту – не более шести в день, а выручка от продажи билетов не превышает 15%.

Планируется, что бесплатные маршруты будут пересматриваться не реже одного раза в год.

Напомним: Люксембург в 2020 году стал первой страной мира с бесплатным общественным транспортом. Значительная часть автобусных перевозок бесплатна и в Эстонии.

Народная Воля http://www.nv-online.info
5 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

Генадзь Бураўкін на лецішчы ў Крыжоўцы.

ЭКСКЛЮЗІЎ

Генадзь БУРАЎКІН:

«Стандарты дыктатуры і стандарты дэмакратыі супасці не могуць»

(З дзённікавых запісаў)

(Працяг. Пачатак у №75.)

2013 год. 12 студзеня

Сёння з Юляй вырашылі схадзіць у філармонію на канцэрт памяці Мулявіна. Даваў яго народны аркестр М.Казінца. Зала была паўнюткая. І ўвесь вечар пакінуў незабыўнае ўражанне. Цудоўна прагучала «Песня пра долю» на верш Купалы. Гледачы сталі дыханне, пакуль яна гучала. Усе спевакі малайцы. А як хораша, як тонка гучаў аркестр!

А ў другім аддзяленні гучалі песні Мулявіна і хіты «Песняроў» (сярод іх і наша з І.Лучанком "Зачарованая" ў добрым выкананні Пятра Ялфімава). Слухаў і ўсё больш пераконваўся, які геніяльны музыка быў Валодзя. Як сучасна гучаць ягоныя і «Александрына», і «Завушніцы», і «Чырвоная ружа»! Колькі ў іх душы і таленту! А вось жа Валодзя нарадзіўся не ў нас. А так прыняў душою нашы мелодыі, нашу паэзію, што стаў музыкам-класікам Беларусі. Паболей бы такіх!..

Вярталіся з Юляй уражаныя і шчаслівыя. Душы нібы ачысціліся і пацяплелі.

9 лютага

Вярнуўся са шпіталя, з цікаўімсумнай лечкамісіі... У першы вечар сустрэў там на калідоры Анатоля Ярмоленку. Зайшлі да яго ў люкс (№201) і доўга гаманілі. Мне заўсёды цікава абменьвацца з ім думкамі. Бо ён, як кажуць, рэальны чалавек, без зласлівасці і зайздрасці, спакойны прафесіянал. Ён цалкам пагадзіўся са мной у ацэнцы сучаснай эстрады, дзе даўно ўжо ўсім кіруюць грошы і кланы, дзе забылі пра высокае майстэрства і працуюць па запатрабаванні тупой і неадукаванай публікі.

«Але ж трэба есці, – сумна ўздыхнуў Анатоль. – Таму даём часам і папсу… Бяда, калі, акрамя папсы, нічога болей няма».

З болем гаварыў ён аб няўвазе да культуры, аб безгустоўнасці многіх высокіх чыноўнікаў, аб занядбанні ўсяго беларускага…

Ад яго я даведаўся, што тут (у №510) ляжаць Ігар Лучанок і Генадзь Гарбук. Праз дзень наведаўся да іх. Абодва маюць праблемы з нагамі. Ігару зрабілі аперацыю на калене, а Генадзя рыхтуюць да аперацыі. Ігар, як заўсёды, нервовы і злосны. Зноў папёр на Беларусь, усхваляючы Маскву і расійскіх дзеячаў. Даваўся даволі рэзка абарваць яго: «А хто б ты быў, каб не Беларусь? А якая б музыка ў цябе была, каб не беларуская аснова яе?..»

І ў адказ на словы захаплення Барадзіным «уляпіў» яму без дыпламатыі: «А хіба не сорамна браць грошы ад злодзея і прайдзісвета?» Ён трохі астыў, але ўсё роўна нейкая зацятасць засталася. Не разумее аднаго элементарнага, што Беларусь і нашы чыноўнікі – не адно і тое ж...

Генадзь Гарбук расказаў шмат цікавага з ваенных гадоў. У прыватнасці, як немка (эсэсаўка) выцягнула яго з маці з калоны тых, каго везлі ў канцлагер. Пашкадавала дзіця?.. Расказаў і пра партызанаў. Розных – і геройскіх, і марадзёраў. У ягоным Ушацкім раёне хапала ўсялякіх. Адкрыў ён для мяне і сваю чэпкую памяць, і назіральнасць, і разумны погляд на мінулае.

1 сакавіка

З раніцы выступаў у гімназіі №33, а вечарам пайшоў на ўручэнне прэміі імя Гедройца. Людзей было шмат – і літаратары, і музейшчыкі, і проста маладзёны. Усё было зроблена даволі цікава, артысты чыталі ўрыўкі з кніг намінантаў, нейкія словы-характарыстыкі гаварылі члены журы. Як заўсёды, пастараўся выпендрыцца Валянцін Акудовіч. Кажучы пра «Газіраваную ваду…» Някляева, ён, як бы між іншага, абхаміў Валодзю, сцвярджаючы, што «і каню відавочная розніца паміж вершамі і прозай Някляева» (вядома, на карысць паэзіі). Урыўкі, па-мойму, былі выбраны не самыя ўдалыя. Таму куды выгадней, чым іншыя, прагучаў Альгерд Бахарэвіч – быў відавочны сур'ёзны ўзровень майстэрства.

Але перамог Уладзімір Някляеў. Не сумняваюся – справядліва. Раман ягоны – проза таленавітага пісьменніка, хаця і не бездакорная. За яе не сорамна, гэта бясспрэчна. Хаця я і адчуў, і заўважыў, што многім у зале рашэнне журы не спадабалася. Вырасла ўжо цэлае пакаленне маладых, якія, акрамя саміх сябе і сваіх сяброў, нікога сярод талентаў не хочуць бачыць. Самаўпэўненыя, катэгарычныя, бязлітасныя. Няўжо і мы былі такімі, калі ў свой час сцвярджалі сябе і ішлі «ў рожкі» з Броўкам, Лужаніным, Шамякіным?..

Вечная праблема бацькоў і дзяцей. А ў літаратуры гэтага не хацелася б сустракаць. Бо яна (найлепшая, класічная) павінна быць усё ж над часам, не прывязвацца толькі да аднаго пакалення ці аднаго перыяду гісторыі. Разумееш гэта з гадамі. І то – нярэдка – не да канца…

З акадэмікам Радзімам Гарэцкім і мастаком Вячкам Целешам.

2 сакавіка

Некалькі гадзін правёў у майстэрні Арлена Кашкурэвіча. Ён робіць мой графічны партрэт, задумаў нешта арыгінальнае і папрасіў папазіраваць. А задума ў яго такая: я – у трох «настроях», а пад малюнкамі (ці разам з імі) радкі з вершаў. Калі атрымаецца, будзе цікава.

Разам выбіралі цытаты, Арлен у «Лістах да запатрабавання» зрабіў некалькі дзясяткаў закладак. Не з усімі ягонымі прапановамі я пагадзіўся. Але паразумеліся хутка і спакойна.

Я вельмі люблю гэтага мастака. Гэта адзін з рэдкіх сапраўдных беларускіх інтэлігентаў. Чалавек з надзвычай чулай і тонкай душой. І – выдатны майстра, глыбокі, лаканічны, дасканалы. Такіх, як ён, у нас мала. Ды і не можа быць многа майстроў такога таленту і такой тэхнікі. А ягонай сціпласці і ўдумлівасці можна толькі пазайздросціць. Шкада, што падводзіць яго здароўе, даўно ўжо мучыць цяжкая астма. Добра, што ў яго ёсць «хатні анёл» – Люся, якая клапоціцца аб ім і аберагае яго ад усякіх стрэсаў і спакус…

З майстэрні зайшлі да Арлена ў кватэру, выпілі разам з Люсяю чаю, нагаманіліся пра дзяцей і ўнукаў.

З жонкай Юляй.

30 ліпеня

На сайце «Беларускага партызана» прачытаў, што з чаргінцоўскага Саюза пісьменнікаў выйшлі Раіса Баравікова, Андрэй Федарэнка, Алена Масла, Алесь Наварыч і Валерый Гапееў. Людзі ўсе таленавітыя, можа, самыя лепшыя ў СПБ. Сігнал не толькі для Чаргінца, а і для ўсёй улады. Вядома, калі яна думае аб культуры і здольная думаць, аналізаваць.

Для мяне гэта не стала сенсацыяй. Я даўно ўжо чакаў нечага падобнага. Не маглі нармальныя, таленавітыя пісьменнікі жыць у адной хаце з кар'ерыстамі, халуямі і прайдзісветамі. Іх заманьвалі абяцаннямі пасад, узнагарод, выданняў. А дзяржава не надта шчодрая і багатая, каб на ўсіх хапала – тут хоць бы перапала Чаргінцу, Марчуку, Пазнякову, Пашкову. Ну яшчэ тое-сёе перападала Мятліцкаму ды Шніпу. А на ўсіх грошай не набярэшся. Ды яшчэ – дэманстратыўная пагарда да ўсяго беларускага, хамства ў дачыненні да іншадумцаў, бяздумная ліслівасць да чыноўнікаў, калі ў саюз прынялі «пісьменнікаў» В.Мачульскага і Л.Ананіч…

Вось «пяцёрка адважных» і не стрывала. Думаю, што хутка ўцякуць з СПБ і А.Зэкаў, і М.Башлакоў, і К.Камейша, і Ул.Ліпскі, і Н.Гальпяровіч, каб паспець адмыцца ад той памыйніцы, у якую трапілі…

3 жніўня

У «Народнай Волі» – даволі вялікі артыкул З.Пазняка. Кардынальна новага нічога няма, але вельмі злосна (і раздражнёна) выступае супроць С.Шушкевіча. Мне гэта ўжо надакучыла. Вядома, як палітык (як стратэг) Зянон значна вышэйшы за Станіслава. Ды і радыкалізм ягоны (асабліва што датычыць нацыянальных праблем) часта сімпатычны.

Станіслаў Станіслававіч так многа важных гістарычных паваротаў проста праглядзеў і прайграў, што ёсць за што яго папракаць. Але ж, як кажуць, ён наш, беларускі, дэмакрат і патрыёт. І ягоны ўдзел у падпісанні белавежскіх пагадненняў (як бы там ні было ў дэталях) – залатая старонка ў гісторыі. Вядома, не хапіла яму празорлівасці, паслядоўнасці, рашучасці, прынцыповасці. Ды прыйшоў ён у палітыку збоку, з навукі, не было ні дастатковага досведу, ні патрэбнага характару.

Наогул, у Беларусі заўсёды, да трагічнага, не хапала палітыкаў, і адкуль ім быць, калі стагоддзямі вынішчалі то Расія, то Польшча нацыянальных герояў, выдатныя таленты. Чорны 37-ы год мы і дагэтуль не перажылі, не ачухаліся ад яго. Як нацыя мы, як ні горка прызнаваць, яшчэ не саспелі, не набылі сталасці. З'явілася такая-сякая надзея, дык мы яе напоўніцу і не выкарысталі – Пазьняк з-за радыкалізму, Шушкевіч – з-за згодніцтва. Але ж яны – не манкурты-кар'ерысты, не нахабныя невукі. А вось прайгралі…

А былі б разам, былі б мудрэйшымі, дык іншай была б Беларусь, і яны абодва былі б на іншых месцах у дзяржаве (ды і ў гісторыі). Не атрымалася. Упусцілі свой шанец (каб, не дай Божа, не апошні). І не вінаваціць прылюдна адзін аднаго трэба, а выпраўляць памылкі і аб'яднанымі сіламі рабіць, што можна. Узаемныя ўколы, «лоўля блох», здзеклівыя характарыстыкі ніякага плёну не дадуць, гэта пэўна. Толькі трэба пераступіць праз асабістыя амбіцыі, праз крыўдна ўпушчанае і горка страчанае. Ці будзе гэта? Надзей мала. Але ж так хочацца гэтага, бо абодва – яркія асобы, абодва лідары…

1 лістапада

Вечарам з Юляй пайшлі на сумесны канцэрт Ігара Лучанка і Эдуарда Ханка ў філармонію. Зала была перапоўнена – ніводнага вольнага месца. Мільганула некалькі добра знаёмых твараў: Эдуард Зарыцкі, Саша і Андрэй Лучанкі, Ніна Марчанка, Ляля Ханок, Уладзімір Ліпскі, Зіновій Прыгодзіч… Пачалося ўсё ўзрушана і нават урачыста – нацыянальны аркестр народных інструментаў, шчырае слова вядучай – Олі Брылон. І Лучанковы патрыятычныя песні. Выконвалі іх (і добра) маладыя спевакі. Потым дзеці спявалі песні Ханка. Прымалася ўсё на «ўра», хаця большасць рэчаў былі па-руску.

Сапраўднае свята душы прыйшло, калі загучала класіка («песняроўская», «верасоўская») на роднай мове. Вось тады стала асабліва ярка відно, які нацыянальны Ігар і які шлягерны Эдзік. І гэта, напэўна, было добра – яны дапаўнялі адзін аднаго. А хто ж з нашага пакалення (у зале былі ў асноўным людзі сярэдняга веку) не адгукнецца на «Спадчыну» і «Алесю», на «Малінаўку» і «Вы шуміце…»? Спявалі і дзве мае песні – «Зачарованую» і «Белы снег». Зала падпявала.

Пра мяне са сцэны гучалі самыя высокія словы, асабліва з вуснаў Ядзі Паплаўскай і Сашы Ціхановіча. Мне давялося прыўзнімацца і адказваць на воплескі. Усё здымала Беларускае тэлебачанне. Не сумняваюся, што кадры са мною пойдуць пад начальніцкі нож…

Завяршыў канцэрт Анатоль Ярмоленка «Вы шуміце…» і «Полькай беларускай». Хораша, таленавіта, душэўна.

Ішлі мы дадому ў цудоўным настроі. Не бедная зямля наша на таленты і галасы. Як можна не бачыць гэтага, не радавацца?.. А нікога з высокіх асоб на канцэрце не было (акрамя міністра культуры). Як заўсёды. Як звычайна…

ЗВАНЫ ГОСЦЬ

Павел ХАРЛАНЧУК: «Без Купалаўскага мне жыць цяжка»

Адзін з самых таленавітых і любімых артыстаў з былой трупы Купалаўскага тэатра **Павел ХАРЛАНЧУК** нядаўна стаў працаваць у Маскве – у Губернскім тэатры, якім кіруе народны артыст Расіі **Сяргей БЯЗРУКАЎ**. Навіна распаўсюдзілася хутка, абмяркоўвалі яе ў сацыяльных сетках эмацыйна. Некаторыя адгукнуліся з'едліва: маўляў, як гэта так, любімы артыст любімага беларускага тэатра – і з'ехаў у Белакаменную! Хаця большасць людзей праявілі і разуменне, і спачуванне: у Паўла Харланчука пяцёра дзяцей, клапаціцца пра якіх – яго святы абавязак.

Нядаўна Павел прыязджаў у Мінск на пабыўку. Так, вырвацца з Масквы яму цяпер няпроста – новыя спектаклі, уводы, здымкі ў кіно. Але, зразумела, вельмі цягне да сям'і. А тут журналісты з інтэрв'ю... Аднак артыст знайшоў трохі часу для «Народнай Волі».

– Людзі вашай прафесіі як ніхто ведаюць, што ад любові да крытыкі адзін крок. Таму многія вашы прыхільнікі не змаглі не здзівіцца: «Павел Харланчук стаў гаварыць па-руску?!» Што вы можаце ім сказаць?

– Заўважу: у сям'і, а таксама ў асяродку тых, хто валодае матчынай мовай, я размаўляю па-беларуску. А калі нехта звяртаецца да мяне па-руску, я адказваю па-руску. І не бачу вялікай праблемы.

– Скажыце, калі ласка, вы даўно пераехалі ў Маскву?

– Працу я пачаў шукаць адразу пасля сыходу з Купалаўскага. Але толькі зімой стаў уладкоўвацца ў маскоўскія тэатры. Пайсці на такі крок мне параіў мой агент: маўляў, лягчэй прадаваць кастынг-продзюсерам «артыста маскоўскага тэатра». Спачатку паехаў у Александрынскі тэатр Санкт-Пецярбурга (дарэчы, там зараз працуе наш Іван Трус). Потым паразмаўляў з Уладзімірам Машковым («Табакерка»), з некаторымі іншымі рэжысёрамі. Губернскі тэатр узнік улетку.

– У Губернскім цікавіліся вашай палітычнай пазіцыяй? Заводзілі размовы пра Беларусь?

– Не цікавіліся і нават размову не заводзілі на гэту тэму.

– Як вы думаеце, Губернскі тэатр надоўга ў вашым жыцці? Ці гэта часовы прытулак?

– Не ведаю, як складзецца мой лёс. У Губернскім добрая трупа, мяне цёпла прынялі. Наогул, на сённяшні дзень мая мэта – працаваць, здымацца, зарабляць грошы і забяспечваць сям'ю. І ў Маскву паехаў таму, што там больш магчымасцяў здымацца ў кіно. У Кіеве ў мяне быў адзін праект на год. Ну, можа, паўтара... Калі б я жыў адзін, гэта мяне задаволіла б. Але ў мяне вялікая сям'я...

– Цяпер у Кіеў вас могуць і не паклікаць, там адмоўна ставяцца да тых, хто паехаў працаваць у Расію.

– Не, дасылаюць сцэнары, усё нармальна. Здаецца, нашы людзі зусім не ведаюць украінскую сітуацыю. Яны здымаюць многіх расійскіх акцёраў, зорак і не зорак... Толькі па Крыму ў іх ёсць пытанне...

– А хто яшчэ ўладкаваўся ў Маскве з вашых калег? У якім стане большасць акцёраў са «Свабодных купалаўцаў»?

– Шчыра кажучы, я мала ведаю пра тых, з кім раней выступаў на адной сцэне. Так атрымалася, што ў відэапраектах «Свабодных купалаўцаў» не ўдзельнічаю.

– А дзе вы жывяце ў Маскве? Гэта ж такі мегаполіс...

– Спыняюся ў сяброў, знаёмых, але цяпер мне трэба шукаць нейкае жытло.

– Над чым цяпер працуеце?

– Пачаўся здымачны блок у серыяле, а ў тэатры мяне будуць уводзіць у два спектаклі – «Вішнёвы сад» і «Сірано дэ Бержэрак».

– Добры рэпертуар, добрыя планы. Але ж пасля жніўня 2020-га ў вас быў доўгі перыяд, калі адчувалася незапатрабаванасць. Як вы яго перажылі?

– У мяне ўжо быў такі досвед – калі мяне звольнілі з тэатра імя Горкага ў 2006 годзе.

– Так, памятаю: тады гэта адбылося з-за падтрымкі пратэстаў таксама пасля прэзідэнцкіх выбараў.

– У мяне тады год не было ніякай працы. Маё прозвішча выкрэслівалася адусюль, нават з рэкламы. Дарэчы, і цяпер маё фота знікла з «Элемы», а хтосьці мне расказваў, што імя Харланчука нікому нельга ўзгадваць у інтэрв'ю дзяржаўным выданням. Паціху выціраюць... Але, маючы досвед 2006 года, я ўжо зразумеў, што доўга сядзець без працы не змагу.

– А калі «Свабодным купалаўцам» дадуць сваё памяшканне, калі з'явіцца свая сцэна?..

– Я буду з імі. Масква – гэта вымушаны крок. Калі б была магчымасць працаваць і зарабляць у Беларусі... Без Купалаўскага мне жыць цяжка. Калі б быў выбар, я ні хвіліны не вагаўся б. Калі б улада дала магчымасць былым купалаўцам існаваць у іншым памяшканні, думаю, з гледачамі праблемы не было б.

– Баюся, менавіта таму вам сцэну і не дадуць: да вас хлынуць гледачы, а ў Вольгі Няфёдавай будзе пустая зала...

– Мабыць, маеце рацыю так меркаваць. Скажыце, а вы бачылі новыя пастаноўкі, якія цяпер ідуць у Купалаўскім? А мне, ведаеце, цікава было б убачыць хаця б проста для аналізу. Я на свае вушы чуў, як Вольга Няфёдава казала, што збіраецца галасаваць за Ганну Канапацкую. І раптам такія метамарфозы...

– Усім вашым калегам задаю адно і тое ж пытанне: а ці быў у купалаўцаў іншы варыянт? Я маю на ўвазе – не сыходзіць з тэатра.

– Не было. Але я адказваю за сябе. Я, шчыра кажучы, нават хацеў у індывідуальным парадку выказаць сваё меркаванне наконт гвалту, які адбываўся пасля 9 жніўня. Хацеў выйсці на сцэну і хвіліну ці пяць хвілін маўчаць, нічога не рабіць, каб паказаць сваю пазіцыю. Але пакольki ўсе сышліся на думцы, што нельга працаваць у такіх умовах... Не, калі б мы не сышлі, як бы мы існавалі, як?! Асабліва ў той час, калі на вуліцах сілавікі гвалтавалі людзей, якія адстойвалі справядлівасць? У тыя дні я не мог стаяць на сцэне і іграць таго ж Чорта ці пана Быкоўскага... Мы паступілі так, як адчувалі сітуацыю. І прынялі ўсе цяжкасці, што выпалі на нашу долю. Мы звольніліся з тэатра, і я не разумею, за што цяпер пераслед...

– Для ўлады сыход трупы з Купалаўскага – адчувальны ўдар. Вы займалі вельмі важнае месца ў дзяржаўнай ідэалогіі – усё ж такі нацыянальны тэатр. Але ваш учынак заслугоўвае павагі. Праўда, сёння для вас галоўнае – як выжыць?

– Некаторыя нават пайшлі працаваць на будоўлю, выкладаць у гуртках...

– Раскажыце, як вам працуецца з Бязрукавым.

– Сяргей Вітальевіч вельмі добры рэжысёр: эмацыйны, таленавіты, у яго неабсяжная энергія, без самадурства. Я бачыў рэжысёраў – былых акцёраў: гэта заўсёды паказ «як бы я гэта сыграў». У Бязрукава такога няма. У яго сапраўдная школа – ён вучыўся ў Табакова!

– А вас рэжысёрская сцежка прываблівае?

– Не. Слухайце, ну не падабаецца мне вырашаць лёсы людзей. Мне нават у экзаменацыйных камісіях вельмі цяжка сядзець. І кіраваць людзьмі мне цяжка. Я з гэтым сутыкаўся, калі ў Купалаўскім на Малой сцэне ставіў «Самотны захад» (а дагэтуль у мяне яшчэ былі спектаклі ў тэатры імя Горкага, калі там служыў). Рэжысёр павінен дабівацца жорсткага выканання сваіх патрабаванняў, а я так ставіцца да людзей не магу.

– Як у Губернскім тэатры аплачваецца праца акцёра?

– Я пакуль не атрымліваў грошай, трэба данесці ў аддзел кадраў некаторыя дыпломы і атрымаць рэгістрацыю ў Маскве. Так што я яшчэ афіцыйна не ўладкаваўся ў тэатр. І пра заробак не ведаю, акрамя таго, што ёсць стаўка, плюс кожны спектакль аплачваецца дадаткова – так і ў Купалаўскім было. І ёсць павышэнне заробку, калі ты іграеш больш за шэсць спектакляў на месяц.

– А вы даўно бачылі Мікалая Мікалаевіча Пінігіна?

– Даўно. У нас добрыя адносіны, але не магу сказаць, што мы выпівалі за адным сталом. Чым ён зараз займаецца? Было нейкае запрашэнне з «Тутэйшымі» на фестываль на пачатку кастрычніка, але асабіста я не бачу магчымасці ўзяць удзел. Па-першае, год ужо не ігралі, па-другое, я разрываюся паміж рознымі праектамі. Паверце, нават няма часу, каб сесці і паўтарыць тэкст. Ды і душэўны стан не самы лепшы. Не дзеля камфорту я паехаў у Маскву. Але нічога, спадзяюся, усё наладзіцца.

– Усяго найлепшага вам, Павел!

– Дзякуй!

Алена МАЛОЧКА.

НЕСТАНДАРТ

Сяргей ВЕНДЗІН: «Калі дапамагаеш хворым дзеткам – самому робіцца цёпла на душы»

Сяргей Вендзін бясплатна рамантуе людзям розныя бытавыя рэчы, а яны ў якасці аплаты ахвяруюць грошы для гродзенскага дабрачыннага Цэнтра ПАРА, які займаецца падтрымкай анкахворых дзетак. Колькі ўсяго рэчаў адрамантавана – Сяргей збіўся з падліку, але за першы няпоўны год дзейнасці іх было 250.

Адказаць на дабро дабром

У Гродна Сяргей Вендзін трапіў выпадкова. Нарадзіўся ён у Разані, жыў у Ніжнім Ноўгарадзе, Казахстане. Аднойчы вырашылі ўсёй сям'ёй паглядзець Беларусь. Прыехалі ў Мінск, потым намецілі паездку ў Ліду, бо так захацелі жонку Сяргея, а па дарозе запланавалі начлег у Гродне.

Дарэчы, да падарожжа ў Беларусь сям'я выбірала месца для жыцця ў Расіі. Была задума асесці ў Казані, паводле меркавання Сяргея, горадзе з вельмі сучаснай інфраструктурай.

– Але Гродна зачапіў і мяне, і жонку, і сына, – згадвае Вендзін. *– Не толькі знешнім выглядам і больш смачнымі і таннымі, чым у Расіі, прадуктамі, – нас вельмі кранулі людзі сваёй адкрытасцю і клапатлівасцю. Мы адчулі: гэта месца, дзе можам застацца назаўсёды.*

Расіяне адзначалі рэчы, на якія беларусы звычайна не звяртаюць увагі. Да прыкладу, уразіла, што, заходзячы ў будынак, людзі прытрымліваюць дзверы, каб яны не стукнулі таго, хто ідзе за імі. Пакідаючы аўтамабіль каля дома, уладальнік можа не зачыняць да канца акно. У рэстаране, адыходзячы памыць рукі, чалавек пакідае на стале дарагі мабільны тэлефон, каб абазначыць, што столік заняты. Вендзіны былі ўражаны тым, што да дзіцяці, якое не мае беларускага грамадзянства, прыязджае хуткая дапамога, доктар на развітанне патрабуе на наступны дзень сходзіць у паліклініку – маўляў, там прымуць любога пацыента з любой краіны. Сяргей сцвярджае, што такія рэчы немагчымы ў тых месцах, дзе яму раней даводзілася жыць.

На дабро хацелася адказваць дабром. Дарэчы, у Расіі Сяргей займаўся дабрачыннай дзейнасцю, удзельнічаў у валанцёрскіх праектах. А паколькі ён па спецыяльнасці інжынер і наогул чалавек з залатымі рукамі, то ўзнікла ідэя сумясціць усё гэта.

– Ідэя рамантаваць бясплатна рэчы, каб людзі за гэта пералічвалі грошы ў дабрачынны фонд, нарадзілася проста ў кавярні, – згадвае Вендзін. *– Мы абмяркоўвалі яе сям'ёй, папрасілі бармена перакласці на беларускую мову фразу «клиника вещей». Так з'явіўся наш праект «Клініка рэчаў».*

Напачатку людзі паставіліся з асцярогай

Спачатку рэчы яму прыносілі ў тую самую кавярню, але потым заказаў стала столькі, што паўстала неабходнасць у складзе. Дзеля рэкламы Сяргей зрабіў сайт, а таксама пачаў змяшчаць абвы ў «Інстаграме», і, дарэчы, гэта дало найбольшы плён.

Прыносілі ўсё што заўгодна: чайнікі, прасы, пульсаксіметры, елачныя гірлянды, дзіцячыя цацкі, апараты для манікюру... Праўда, напачатку многія кліенты ставіліся да такой паслугі з пэўным недаверам, удакладнялі, ці патрэбна прыносіць нейкія дакументы… Але, пераканаўшыся, што праект Вендзіна не падман, пачалі рабіць перапосты ў «Інстаграме» і тлумачыць іншым, што гэта такое. Дарэчы, Сяргей не рамантуе камп'ютары і мабільныя тэлефоны, паколькі для гэтага неабходна адмысловае абсталяванне.

– Канешне, я не раблю бясплатны рамонт, калі на замену нейкіх частак прыбора патрабуюцца вялікія грошы, – распавядае майстар. *– Яшчэ свае 10–15 рублёў на запчасткі магу аддаць, але, калі будаўнік прыносіць шурупавёрт, у якім трэба замяніць дэталь, па кошце амаль роўную новаму інструменту, то такія рэчы мы абгаворваем.*

Кожнаму кліенту Сяргей дае візітку Цэнтра ПАРА, і людзі самі пералічваюць туды грошы – колькі лічаць неабходным. Ніякіх патрабаванняў наконт канкрэтнай сумы не існуе.

– Амаль усе потым прыносяць альбо дасылаюць мне квітанцыю, хоць я аб гэтым ніколі нікога не прашу, – распавядае мой суразмоўца. *– Дарэчы, прыемна ўражвае, што многія за дробны рамонт пералічваюць у цэнтр значна большыя сумы, чым маглі б заплаціць за такую паслугу ў майстэрні.*

«Ёсць разуменне, дзеля чаго гэта раблю»

Пасля таго як праект «Клініка рэчаў» стаў вядомы ў сеціве, у горадзе знайшліся жадаючыя дапамагаць. Пэўны час далучаліся новыя і новыя людзі. Але большасць з іх, кажа Сяргей, хутка губляла цікаўнасць да такога занятку.

– Мне таксама падчас гэта надакучвае, асабліва калі ляжыць шмат рэчаў для рамонту, а свая праца не зроблена, – прызнаецца Вендзін. *– Але разуменне, дзеля чаго я гэта раблю, усё ж мацнейшае.*

Дарэчы, ён дагэтуль ні разу не быў у дзіцячым анкалагічным цэнтры ў Бараўлянах, але многіх дзетак, якім дапамагае, ведае па іх акаўнтах у сацсетках. Знаёмы з людзьмі, якія працуюць у Цэнтра ПАРА ў Гродне, ведае гісторыю яго стварэння.

«Новыя гаджэты – гэта радасць аднаго дня»

На жыццё Сяргей зарабляе дыстанцыйнай работай на расійскія фірмы, з якімі быў звязаны раней. Ён распрацоўвае сайты і дакументацыю для розных арганізацый. Кажа, што заробак у яго – як у звычайнага сярэдняга расіяніна. Мае аўтамабіль 1999 года выпуску, ровар, камп'ютар, 3D-прынтар – і гэта самыя дарагія рэчы ў сям'і. Але матэрыяльны дабрабыт, лічыць, не галоўнае ў жыцці.

– Мы з жонкай аднойчы зразумелі, што, калі праводзіш на працы па 13 гадзін у дзень, толькі каб зарабіць грошай на крэдыты, новыя машыны, рэчы, – прапускаеш жыццё, не бачыш, як расце тваё дзіця. Новыя гаджэты – гэта радасць аднаго дня. Галоўнае, каб у сям'і было ўсё добра, каб мог спакойна расці і развівацца наш сын.

У 2013 годзе Вендзін звольніўся з вядомай расійскай кампаніі «Мегафон», дзе працаваў дырэктарам па новых тэхналогіях, і ўладкаваўся ў невялікую фірму, у якой працуе на аддаленні.

Сяргей не разумее тых, хто выказвае здзіўленне наконт яго праекта «Клініка рэчаў». Калі дапамагаеш хворым дзеткам, то самому робіцца цёпла на душы – вось і ўсё.

Міхал КАРНЕВІЧ.

Народная Воля http://www.nv-online.info
5 КАСТРЫЧНІКА 2021 г.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Андрэй АРАМНАЎ: «Чыноўнік – не бог, можа спусціцца на грэшную зямлю…»

Чэмпіён Алімпіяды-2008 ацаніў выступленне зборнай Беларусі на Алімпійскіх гульнях у Токіа, пакрытыкаваў сённяшняе спартыўнае кіраўніцтва і распавёў пра сваю сям'ю і планы.

Сёлетняе выступленне алімпійскай зборнай Беларусі на Гульнях у Токіа многія лічаць не проста няўдалым, а правальным. У гэтым годзе беларускія спартсмены паставілі антырэкорд за ўвесь час выступленняў на Алімпіядах – заваявалі ўсяго сем медалёў.

Акрамя таго, чыноўнікі трапілі ў міжнародны скандал з лёгкаатлеткай **Крысцінай Ціманоўскай**, а Нацыянальны алімпійскі камітэт – пад санкцыі.

Але міністр спорту і турызму **Сяргей Кавальчук** лічыць, што выступленне зборнай было не такім ужо і дрэнным.

«Паглядзіце на Літву, Латвію, Эстонію: колькі яны ўзялі медалёў? – заявіў спартыўны функцыянер. – *Усяго адну. Казахстан – 8 бронзавых медалёў, Азербайджан – 7 медалёў… Я паставіў бы за выступленне нашай зборнай у Токіа задавальняючую адзнаку з маленькім плюсам».*

– Я згодны з міністрам, што выступілі задавальняюча, – кажа **Андрэй Арамнаў**. – Па-першае, трэба ўлічваць, якая напярэдадні Гульняў была абстаноўка ў краіне, грамадстве і ў спартыўным асяродку. Некаторыя спартсмены не выступалі на Алімпіядзе па пэўных прычынах. Таму маглі нават і горшы вынік паказаць. Добра, што з'явіліся новыя зоркі ў нашым спорце, але самотна, што старых не берагуць.

– Што вы маеце на ўвазе?

– Мяне, напрыклад, не ўзялі на Алімпіяду. Ніхто не кантраляваў, каб я нармальна рыхтаваўся.

Увогуле, мне не падабаецца, што апошнім часам вышэйшае спартыўнае кіраўніцтва не размаўляе са спартсменамі. Ранейшыя міністры спорту, іх намеснікі заўсёды прыходзілі ў спартыўную залу, пыталіся: як у цябе справы, якія праблемы?

А зараз, калі б я гэтых начальнікаў выпадкова не сустракаў, то, напэўна, наогул ніколі не ўбачыў бы. Хаця, як мне падаецца, талковы кіраўнік павінен дайсці да кожнага. Не да трэнера, а менавіта да кожнага спартсмена. Тым больш калі ідзе падрыхтоўка да такіх адказных стартаў, як Алімпійскія гульні.

– На Алімпіядзе беларускія цяжкаатлеты нічога не паказалі і ўпершыню за доўгія гады прыехалі дадому без адзінага медаля…

– Кандыдатаў выбіралі трэнеры. І я бачыў абстаноўку ў спартыўнай зале перад Гульнямі.

Са мной ніхто не хацеў працаваць, пасля чаго я плюнуў і сказаў: «Я наогул спыняю падрыхтоўку. Не хочаце мяне рыхтаваць – пабачым, які вы дасце вынік».

Хаця не хачу кідаць камяні ў бок таго ж Яўгена Ціханцова, які атрымаў адзіную мужчынскую ліцэнзію ў Токіа. Ён яшчэ малады, магчыма, не мае багатага вопыту выступленняў на такіх прэстыжных спаборніцтвах, а адказнасць была вялікая. Ды і з траўмай паехаў. Але дрэнны вопыт – гэта таксама вопыт. Думаю, у Жэні ў будучым усё будзе нармальна.

– Вы сказалі, што ў нас магло быць і менш медалёў. Чаму так мяркуеце?

– Думаю, з-за псіхалагічнай абстаноўкі ў камандзе. Як ужо казаў, асабіста я ніякай падтрымкі з боку чыноўнікаў не адчуваў. Чыноўнік – гэта ж не бог, не анёл, можа спусціцца на грэшную зямлю і пагутарыць са спартсменам, даведацца пра яго праблемы. Менавіта такім чынам і ствараецца нармальная псіхалагічная атмасфера ў калектыве.

Я ж кажу, што раней міністр спорту ці яго намеснікі прыходзілі да мяне і пыталіся не толькі пра цяжкую атлетыку, а нават пра сямейныя справы. Калі былі нейкія бытавыя праблемы, маглі дапамагчы, у іх ёсць некаторыя рычагі ўздзеяння. Можа, спартсмен закапаўся пад завязку ў бытавых пытаннях і яму не да паўнавартаснай падрыхтоўкі да спаборніцтваў. У каго прасіць дапамогі? Не кожны адважыцца запісацца на прыём да міністра.

Таму я заўсёды казаў і буду паўтараць: добры вынік складаецца з мноства розных дробязяў.

– Чым вы зараз займаецеся? Працягваеце трэніроўкі?

– У мінулым годзе я ўвесь час рыхтаваўся да спаборніцтваў, але ў выніку не выступіў ні на адным старце. А я ж ужо не хлопчык, мне 33 гады. Не магу доўга працаваць на вялікіх аб'ёмах. Таму ў мяне зараз перыяд лячэбных трэніровак, бо спорт здароўя не дадае. Я ўжо не кажу пра тых спартсменаў, каму за трыццаць, – нават маладыя «сыплюцца».

Мяне нярэдка крытыкуюць за тое, што я трэніруюся, а затым «завязваю» са спортам, вынік не паказваю. Дык у гэтым і заключаецца сэнс даўгалецця спартсмена. Калі ты будзеш думаць толькі пра вынік, а не пра сваё здароўе, то доўга не працягнеш.

Таму, калі бачу, што пачынаюцца праблемы, або адмаўляюся ад спаборніцтваў, або выступаю роўна настолькі, наколькі гэта дазваляе арганізм. У цяжкай атлетыцы немагчыма дзесяцігоддзямі выйграваць медалі. Або трэба, каб у цябе было фінансаванне на ўзроўні – думаю, не менш за 100 тысяч долараў.

У мяне нярэдка замежныя калегі пытаюцца: «Колькі чалавек, у якіх ёсць грошы, або спонсараў табе дапамагаюць рыхтавацца?» Я ім у адказ толькі ўсміхаюся. Ім не зразумелая наша сістэма, хаця сур'ёзная падрыхтоўка і насамрэч патрабуе сур'ёзных сродкаў. А цела – яно не жалезнае.

Я рыхтаваўся да Алімпіяды ў мінулым годзе, але ж яе перанеслі. І калі ў 2020 годзе было дастатковае фінансаванне, то ў гэтым я яго практычна не адчуў. Мне грошай не хапіла. А даставаць грошы з сямейнага бюджэту таксама не хацелася. Я не магу ахвяраваць дабрабытам сям'і.

– Вы зараз знаходзіцеся на стаўцы ў Міністэрстве спорту?

– Так, але калі пераводзіць грошы ў доларавы эквівалент, то сума становіцца ўсё менш і менш. А ўсе сур'ёзныя медыцынскія прэпараты закупляюцца за мяжой. Гэта таксама ўплывае на тваю падрыхтоўку.

– А прэміяльныя атрымліваеце?

– Калі перамог на чэмпіянаце Еўропы, атрымліваў прэзідэнцкую стыпендыю, там былі неблагія грошы. Былі прызавыя – каля 3 тысяч долараў. А на падрыхтоўку давялося патраціць каля 5 тысяч «зялёных». Добра яшчэ, што спонсары знайшліся, якія кампенсавалі выдаткі. Таму прызавыя настолькі смешныя, што цяжкаатлетам выгадна рыхтавацца толькі да чэмпіянату свету і Алімпіяды. На астатніх стартах плацяць капейкі, а здароўе не купіш. Трэба ж і пра сябе падумаць, і пра сваю сям'ю.

Старэйшай дачцэ 10 гадоў, узрост, калі чалавеку трэба і ў вучобе дапамагчы, і парадай. Малодшаму хутка два гады споўніцца. Дзеці падрастаюць, ім мая ўвага патрэбна…

Алесь СІВЫ.

ВНЕ ИГРЫ

Известный баскетболист Александр Куль ищет работу

Экс-центровой сборной Беларуси сегодня остался не у дел

Александр Куль в составе «молодежки» завоевывал золотые медали чемпионата Европы-1994. В течение 16 лет с перерывом на учебу в Америке выступал за национальную команду. Играл в США, чемпионатах Турции, Греции, Польши, Кипра. В 1999 году был признан лучшим баскетболистом Беларуси.

После окончания игровой карьеры в «Минске-2006», с которым стал четырехкратным чемпионом страны, зарекомендовал себя успешным менеджером – работал на должности руководителя экономического развития и спортивного маркетинга. Именно Александр Куль придумал креативное название «Цмокі-Мінск».

Однако затем вынужден был покинуть клуб…

«В «Цмоках» я чувствовал себя комфортно, – рассказывал баскетболист после ухода с поста. – *И при баскетболе, хотя уже не играл, и было понимание, как можно развивать клуб.*

Если бы моя баскетбольная карьера сложилась так, что, уходя на «пенсию», мог приобрести клуб, то, конечно, диктовал бы свои условия. Но клуб же – государственное учреждение, учредитель – Мингорисполком, и там есть люди со своим представлением о том, как ему развиваться, кто и чем должен руководить».

– До сих пор остаюсь без работы, – признался «Народной Воле» Александр Куль. – Ничем особо не занимаюсь. Скажем так, выживаем. На мне сейчас – разная домашняя работа, за компьютером сижу, друзьям по мелочам помогаю. Ничем похвастаться не могу.

Я сейчас вообще ушел из публичной сферы в сугубо личную. Потому что если начну рубить правду-матку, то от этого не будет хорошо никому. А рассказывать о «котиках-собачках» – просто тупо в нынешней ситуации. Так что лучше уж помолчать.

– Вообще никаких предложений не поступает титулованному спортсмену?

– К сожалению, никаких, и соответственно планов тоже не могу на будущее строить. Ситуацию можно охарактеризовать коротко: грусть-печаль.

– Вам принадлежала идея переименования «Минска-2006» в «Цмокі-Мінск», но сейчас руководство клуба заявило, что название опять изменится. Как вы восприняли эту новость?

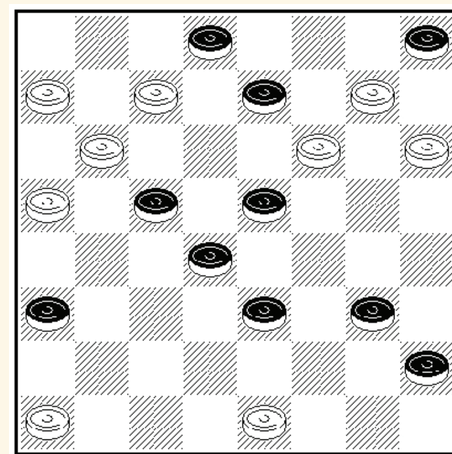
– Я не работаю в клубе, поэтому могу только предполагать, почему меняют название.

Алесь СВЕТЛАНИЧ.

ШАШКІ

Новыя творы старых знаёмцаў

Імя магілёўскага кампазітара **Уладзіміра Малашанкі** добра вядома шашачным складальнікам. Знаёмім нашых чытачоў з яго новым творам.

№1 *(гл.дыяграму)* **Белыя**: a1, a5, a7, b6, c7, e1, f6, g7, h6 (9).
Чорныя: a3, c5, d4, d8, e3, e5, e7, g3, h2, h8 (10).
cb8, d2, f4, b8, g3, e3, g7(b6, b6), h8(c5), c3(b2), b4, c3 x.

Кампазіцыі №№2–6 – плён творчасці латвійскага майстра **Генадзя Андрэева**.

№2 **Белыя**: шашкі a3, b2, b4, c3, e1, f4, g3, дамкі c1, e3, f2 (10).
Чорныя: шашкі a5, a7, b6, d2, d6, e5, e7, f6, g7, h2, h4, дамка a1 (12).
c5(d2:b4), d4(e5:c3), d4, ce3, b6(c5), b6(c7), c5(b4), h6(f4), g5, d2/f2(e5), e3 x.

Наступныя пазіцыі рашыце самастойна.
№3 **Белыя**: a3, a5, c3, f4, h4 (5).
Чорныя: a7, b4, c5, c7, d6, e7 (6).
№4 **Белыя**: a5, c7, d2, d6, e3, g1 (6).
Чорныя: b2, b8, d8, e5, f4, g5, g7 (7).
№5 **Белыя**: d2, e5, e7, f4, g3, g5, h4 (7).
Чорныя: a3, a7, c7, e3, g7, h2 (6).
№6 **Белыя**: a1, a3, b4, e3, e5, f4, h4 (7).
Чорныя: a5, c5, c7, d6, d8, e7, g7 (7).

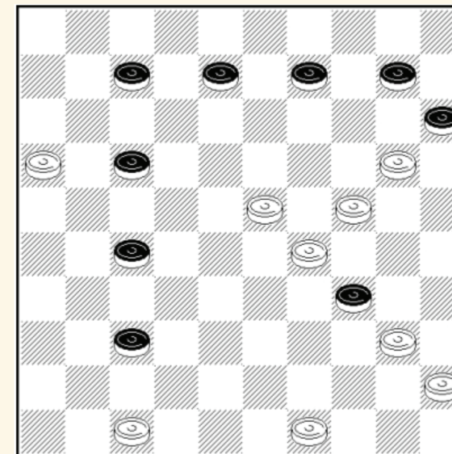
Аўтар пазіцыі №7 – **Аляксандра Камінская**. У апрацоўцы вядучага рубрыкі атрымалася нескладаная дамачная праблема.
№7 **Белыя**: шашкі a5, f4, f6, дамкі b8, h8 (5).
Чорныя: a7, c3, d2, d4, f8, h6 (6).

Школа кампазіцыі

У мінулым выпуску «Шашак» вядучы рубрыкі прапанаваў міжнародную праблему №12. **Генадзь Андрэеў** паказаў у ёй пабочнае рашэнне 10 і г.д. і прапануе такую апрацоўку:
Белыя: 12, 13, 18, 25, 29, 33, 34, 41, 42 (9).
Чорныя: 1, 4, 9, 22, 23, 27, 36, 40, 45 (9).
24, 3, 7(-)24, 9, 50 x.

Рашыце самастойна

Для самастойнага рашэння даём міжнародныя кампазіцыі **Валерыя Кручкова** (№№8–10) і вядучага рубрыкі (№№11–14).

№8 *(гл дыяграму)* **Белыя**: 16, 20, 23, 24, 29, 40, 45, 47, 49 (9).
Чорныя: 7, 8, 9, 10, 15, 17, 27, 34, 37 (9).
№9 **Белыя**: 12, 17, 18, 37, 38, 41, 42, 43, 45 (9).
Чорныя: 6, 28, 29, 30, 34, 36, 40, 44 (8).
№10 **Белыя**: 29, 39, 42, 43, 46, 49 (6).
Чорныя: 17, 18, 23, 26, 28, 36 (6).
№11 **Белыя**: 13, 15, 28, 31, 36, 37, 41 (7).
Чорныя: 2, 8, 11, 21, 26, 29, 38, 39 (8).
№12 **Белыя**: 10, 21, 26, 28, 42, 46, 48 (7).
Чорныя: 11, 12, 17, 24, 31, 37, 40 (7).
№13 **Белыя**: 10, 14, 28, 32, 37, 44 (6).
Чорныя: 19, 21, 23, 29, 35, 36, 40 (7).
№14 **Белыя**: шашкі 38, 41, дамкі 47, 49 (4).
Чорныя: шашкі 11, 12, 15, дамка 26 (4).

Супаставім рашэнні

«Народная Воля» за 16 ліпеня 2021 года.
№1 – ef8, b6(c5**A**), h6, f4 x. **A**(f6), h6, d6 x.
№2 – b4, d6, g1(g3), c5, e3, g1 x.
№3 –g7, f6, g7, g5, d8, g1 x.
№4 – f8, c7(b:d6), f:c5:h4, g7, c1 x. Выйграе і d8, g7, a3, c7 x.
№5 – f8, de7, cd6, f:a3:h2(g3, f6), f2 x.
№6 – bc7(b6), e7(d6), a7(f2), e3(b2), c3, g1x.
№7 – d4, c3, b4(d2, g7), h8, g3, g3(h4), f4(g3), c5, g3 x.
№13 – 34(25:17**A**), 46, 48 x. **A**(19:17), 48, 46 x.
№14 – 46(21**A**), 37, 46, 2 x. **A**(37), 3(21**B**), 1, 16 x. **B**(21), 25, 49 x.
№15 – 17(12**A**), 28, 15 x. **A**(22), 28(43**B**), 16, 11 x. **B**(42), 15, 33 x.

Адказы даслалі: **Сяргей Лойка**, **Уладзімір Дудка** (Украіна), **Эдуард Дамброўскі**, **Віталь Варушыла**, **Іван Наўроцкі** (Мінск), **Уладзімір Бандарык** (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), **Леанід Жыхар**, **Фёдар Карпей** (Мядзел), **Ігар Ананіч** (Гродна), **Сяргей Бурко** (Орша).

Пераможцам бліц-конкурсу стаў **Сяргей Бурко**. Віншуем!

Дзякуем за лісты і спадзяёмся на вашу далейшую актыўнасць.

Свае лісты дасылайце на адрас рэдакцыі ***(220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а, «Шашкі»)*** або на электронны адрас ***shulga.checkers@gmail.com***.

Віктар ШУЛЬГА, міжнародны майстар спорту.

УСМІХНІЦЕСЯ...

★★★

Баец пажарнай аховы, рызыкуючы жыццём, вынес з палаючага банка мяшок, у якім было паўтара мільёна долараў. Дзе герой знаходзіцца зараз, да гэтага часу невядома.

★★★

Бабулі, якія ўвесь год дрэнна сябе паводзілі, атрымліваюць унукаў на ўсё лета.

★★★

Раніцай хочацца спаць, удзень – есці, увечары – адпачываць… А працаваць калі?

★★★

На першым жа спатканні яна ўразіла мяне розумам і дальнабачнасцю. Яна на яго не прыйшла.

★★★

Для сур'ёзных адносін шукаю дзяўчыну, для якой сям'я, дзеці і муж будуць мець большае значэнне, чым змесціва яе смартфона.

★★★

Трэба пачаць класціся спаць учора, а не сёння…

★★★

– Нам патрэбны твае навыкі забойцы. Цэль хітрая і небяспечная Вось грошы.
– Забяры свае 5 рублёў, я не буду выганяць асу з пакоя!

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71
Рэкламны аддзел (017) 363-66-04
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info
Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Намеснік галоўнага рэдактара
Марына Георгіеўна КОКТЫШ.